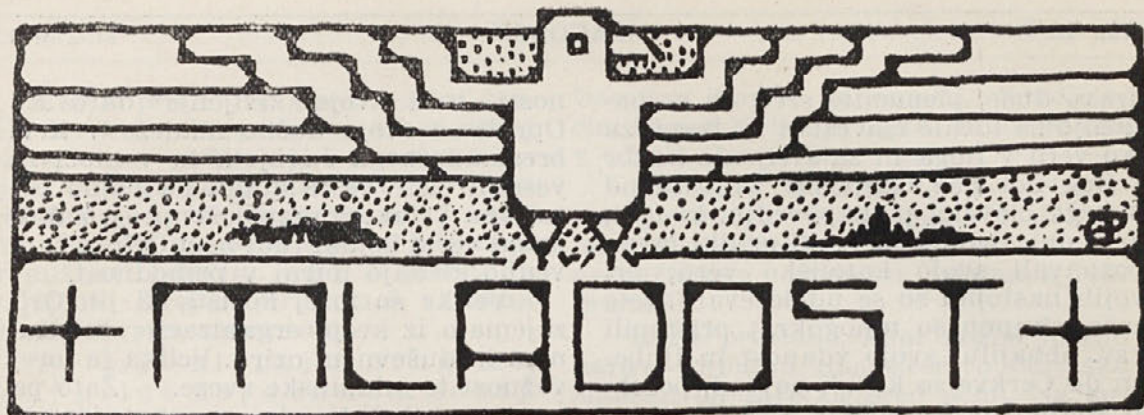

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

ŠTEV. 2 in 3.

FEBRUAR, MAREC 1915.

LETNIK VIII.

ORLI, NA DELO!

ANDREJ KALAN.

Naša mladina, poklicana v vojsko, je odložila pero in prijala za orožje, zato je dolžnost nas starejših, da pobremo pero, in nadaljujemo delo mladine v miru. Uredniki in sodelavci »Mladosti« krvavé in padajo na bojnem polju in njih glasilo je brez krmarja in brez sodelavcev. — Ali naj to tako idealno započeto in tako praktično vodeno njih delo preneha? Ali nimajo uprav naši Orli-vojaki prepričanja, koliko jim je za vojsko koristila orlovska ideja? — S predpisano telovadbo so se telesno okrepili, pripravljali so se za naloge vojaškega življenja in trpljenja, ki zahtevajo, kakor učijo skušnje sedanje vojske od človeka skoraj nadčloveških telesnih sil.

Že oprema vojaška zahteva celega moža; pleča morajo biti mlademu vojaku utrjena, ako hoče, da vzdržuje orjaške pohode celih dni in noči, ki jih služba od njega zahteva.

A mrtva fizična sila ne zadostuje; treba je spretnosti, telesne gibčnosti vojaku, da se more prilagoditi raznim prilikam in neprilikam na bojnem polju. Tudi v tem pogledu so bili naši Orli pripravljeni po raznih vajah, ki so se jih udeleževali pri raznih orlovskih nastopih.

Telesno spretni, gibčni, vztrajni, krepki so stopili Orli med vojaške čete in zato tudi lažje prenašajo strašne napore v vojski nego drugi, ki niso imeli prilike telesno se utrjevati. Dokaz zato so pisma naših Orlov — pravi bi-

seri pisemskega slovstva. — Pripovedujejo nam o hudih naporih in tridih, a vedno zvenj iz pisma čut zadoščenja, da jih kot Orli junaško zmagojejo. Orli-vojaki uživajo v vojski sad svojega dela pri orlovski organizaciji. Veliko časa so morali za vaje žrtvovati, marsikateri večer, ko so njih tovariši sedeli po gostilnah in se po svoje razveseljevali, morali so Orli v svojih telovadnicah od težaškega truda čez dan vsi izdelani, izvrševati svoje napore vaje. Sedaj v vojski so veseli, da so se že v mirnem času odrekli složnosti in pomehkuženju, kar neutrjen vojak tako bridko občuti v vojskinih naporih.

Redu, pokorščini je moral služiti Orel, paziti je moral vedno na povelje voditeljevo, naučil se je odpovedati se svoji volji. Kako prav mu pride to sedaj v vojski, strogi red, brezpogojna pokorščina v vojni črti mu ni nič novega, vse lažje prenaša, svoje dolžnosti uspešneje izvršuje, zato ker je vsemu temu že od doma privajen.

Vse to so pridnosti in vrline, ki si jih je Orel pridobil doma pri vajah in raznih nastopih. Telesno utrjen in prožen je stopal v vojne vrste in vsak dan je vesel, da je bil pri Orlih, kjer se mu je zato ponudila ugodna prilika.

Toda Orlom telovadba ni, dasi zelo važen, vendar ne glaven namen. Orel se telesno vadi in utrjuje, ker ve, da v zdravem telesu prebiva tudi zdrava duša. Zato skrbi orlovska organizacija v prvi vrsti zato, da si ohranijo Orli

zdravo dušo, plemenito srce, da se navdušijo za ideale človeštva za Boga, za živo vero v Boga in za življenje kakor je Bog kot naš Gospodar zahteva od vsakega človeka po zapovedih, ki nam jih je dal. Orli so ob vsaki priliki javno spoznavali svojo katoliško vero; pri svojih nastopih so se udeleževali svete maše, skupno so mnogokrat pristopili k sv. obhajilu; svojo vdanost in ljubezen do Cerkve so kazali povsod, posebno sijajno na katoliških shodih.

Toda Orlom vera ni za parado, zato je tem lepše omeniti, kako so se Orli trudili tudi v zasebnem življenju, živeli po načelih svete vere, kako blagodejno so kakor misijonarji vplivali drug na drugega, vabili se v cerkev, odvrčali od slabih tovarišij, kako so se vnmali za treznost, kako so se trudili, da bi bili nekak kvas za naš mladinski naraščaj. Pri tem me prav nič ne moti dejstvo, da jih je nekaj odletelo iz vrst Orlov, nekaj prestopilo celo k nasprotnikom, tudi me ne bega, da jih je tudi v vrstah Orlov nekaj slabih, omahljivih, za versko življenje mlačnih, ker vpoštevam človeško slabost, ki se ne da mahoma premagati, toda zavest, da je ogromna večina Orlov res v vsakem pogledu izvrstnih, ta zavest nas mora napolnjevati z veseljem in zadoščenjem.

S takimi načeli so šli naši Orli v vojsko. Trdno verujoči v božjo previdnost, vdani v vso voljo božjo, pripravljeni za domovino vsikdar in povsod spolnjevati svojo dolžnost in ako je božja volja, v spolnjevanju teh dolž-

nosti tudi svoje življenje darovati. Oprali so svoje dušne madeže v krvi brezmadežnega Jagnjeta in v moči in veselju čiste vesti stopili na bojno pozorišče. V takem razpoloženju so kakor drugi verni vojaki tudi naši Orli in zato vedno gledajo mirni v prihodnost.

Velike so torej koristi, ki jih Orli zajemajo iz svoje organizacije v telesnem in duševnem oziru. Velika je torej važnost te mladinske zveze. — Zato pa moramo skrbeti, da se organizacija Orlov tudi v bodoče razvija in razcveta. Poleg drugega je zato v prvi vrsti potreben strokovni list za Orle. »Mladost« mora vedno mlada tudi z naprej zanašati v vrste slovenskih krščanskih mladeničev smisel za orlovsko delo in ljubezen do tega dela. To je vzrok, da »Mladost« tudi z naprej izhaja, četudi ji manjka urednikov in mnogo sotrudnikov, ki so na bojnem polju. Vsi, ki so doma ostali, se morajo truditi, da lepa orlovska ideja ne zamre. In četudi v teh viharjih časih ni mogoče imeti rednih sestankov in vaj, vendar naj odseki delujejo, kar morejo. Članj naj se shajajo od časa do časa, delajo naj načrte za prihodnost in vnmajo naj se za skupno delo.

»Mladosti« namen v teh bridkih dneh je zbirati razkropljene čete, pridobivati novega naraščaja, da se vrzeli, ki jih je in bo smrt na bojnem polju zarisala v junaške čete naših Orlov, zopet izpolnijo, da po zmagonosno prebitih viharjih tudi naši mladinski organizaciji zasije prijazno solnce lepših srečnejših dni.

ORLOVSKA ORGANIZACIJA — PREIZKUŠNJA.

ANTON KOMLANEC.

Ko snujejo, širijo, ohranjujejo orlovske odseke, stopijo na dan moralne lastnosti orlovskih delavcev:

Kdo je res krotak in ponižen, srčen in vztrajen, previden in usmiljen, kdo zna odpuščati in pozabiti, darovati in žrtvovati delo, trud, zmožnosti, pomen lastne osebe, da obstane, se razvija, raste društvo, zveza, ljudstvo, narod?

Delo v orlovskem odseku preizkusi, kdo to zna.

Eden, dva mlada, vneta, idealna človeka začneta orlovski odsek. Dobita članov. Deset, dvajset, trideset jih je. Kakšno veselje, da je še toliko nepokvarjenih fantov! — V bojih z nasprotniki zraste medsebojna ljubezen. Iz strahu je ta ali oni odpadel. Dva nova ga nadomestita. Srčni fantje. Pogovarjajo se, da bi pravdo med njimi in, ki jim nasprotujejo, pesti razsodile. — Nasprotniki so obupali. Le z lažmi še šarijo. Tudi za to se nobeden več ne zmeni.

Čas je prišel, da odsek v miru razvija življenje. Prej so mu drugi ogenj navdušenja podžigali z nasprotovanjem, zdaj ga mora sam. Prej so drugi trebili napake z očitanjem, zdaj mora sam. Prej je bilo boleče, pa ni bilo časa premišljati bolečin. Zdaj je boleče in trajajoče. Prej so drugi nož v rokah držali, zdaj ga mora sam.

Prej je bil boj z drugimi, zdaj pride boj s samim seboj.

To pa je težje. Nikdo rad sebe ne tepe, čeprav je zaslužil. Nikdo rad sebe ne obsodi na molk, čeprav je včasih molčanje zlato. Nihče sebe ne posadi na zadnje mesto, čeprav bi s tem odsek zboljšal. Nihče noče, da bi ga zbadali, ki bi ga, ko bi rekel: »Hočem postati načelnik. Čutim v sebi moč voditi in izpopolnjevati odsek, če so člani z mano zadovoljni.« Mnogokrat bi bila tudi ta beseda primerna. Nerad zopet vsak dela v odseku za druge.

Če pravim »nihče« in »nerad«, ne sledi, da nobeden tega ne stori. O, so. Ampak malo jih je. Vsaj eden mora biti v vsakem odseku. (Primeri prelep zgled iz orlovskega življenja v številki 12. lanske »Mladosti«, stran 156.: »Poslednja žrtev«!) Kjer ni nobenega, je odseku zazvonilo.

Ta eden zadosti za mnoge. So odseki, kjer eden za deset trpi in dela. Kjer je eden za deset drugih točen in reden. Namesto deseterih žrtvuje. Pre naša zasmeh in zadnje mesto. Ter se pri tem smehlja in šali. Medtem, ko deset drugih, ki nič ne delajo, godrnja in zabavlja. Kjer je le eden, odsek živi in obstane.

V tem enem vidi človek silen pomen enega, ki preizkušnjo prestopa. Ima pa, kakor je bilo že videti, velike težave.

V vsakem odseku kalé kalí vseh poglavitnih grehov. Pri tem in onem članu so že precej razvite strupenjače. Preden idealen duševni voditelj vso nagromadeno sebičnost, lenobo, nagnjenje k lakomnosti in vso različno napuhjenost premaga, iztrebi, potlači, to je dolga in trnjeva pot in malo jih je, ki po njej hodijo. Tistemu je moral res na poseben način podati roko Kristus, ker ni ta pot prav nobena druga, kakor pot krščanske kreposti. — Kjer je eden tak, deseterih grehe pokrije.

Desetero članov nadomesti, trideseterim in več življenje osladi in napravlja v odseku preskrbno veselje.

Marsikdo opeša na tej poti. Namesto prvotnega navdušenja malodušnost. Mesto hvale govori zabavljanje o neznčajnem ljudstvu, nezanesljivih pristaših.

Lažje prestane, kdor pozna mlado narav. Pametni ima nesrečo človeške slabosti od začetka pred očmi. Na zunaj pred tujci in neprijatelji poudarja sicer odsekove lepe strani, ker slabe že sami pregledajo. Iz oči v oči pa nobenega ne hvali, razen kako res hvalno dejstvo, ali pa, če kdo nad seboj obupuje. Namesto hvale kaže načrte, še bolj pa cilje, ki še niso izvršeni. Opozarja na kurja očesa in jih pomaga izrezavati. Tako počasi morda šele v treh, petih letih ustvari nesebičnega, zmernega, podjetnega moža.

Ta vzgoja šele usposobi tega in onega člana, da sam nastopi pot orlovske preizkušnje. Dozdaj je le pomagal. Rek namreč slove: da se značaji ne rodé, ampak postanejo. Rodé se otroci, če rastejo v pravo duševno smer, postanejo močje. Če jim kdo pomaga, bolj gotovo. Zato srečni katoličani, ker imajo spovednico. Srečni tudi Orli, ki imajo milega, veselega, postrežnega mojstra — nekaj takega kot svita v članku »Poslednja žrtev«. Ta jim kaže cilj in jih od časa do časa spusti na samostojno delo za cilj. Če ne gre, jih zopet pelje v vadnico in sam popravi njihove neuspehe.

Preizkušnja moralnih lastnosti je potemtakem huda.

Ko pa orlovsko delo poskuša moč volje, njene lastnosti, preizkusi tudi nagibe, iz katerih raste volja in moč.

Čim močnejši nagibi, tem dalje vztraja pametni na poti. Če nagib velja do konca, bo pametni tudi vztrajal do konca.

Ta dela iz trme. Ker je začel, se mu nemoško, sramotno zdi, da bi odnehal. Tak človek dela, kakor da večnost čuti. S svojo trmo dokazuje, da bi moral človek vselej izbrati pametno, tako pametno, da bi mu na večno ne trebalo preminjati. — Če je prememba nekaj slabega, otročjega, stalnost ne-

kaj dobrega, moškega, potem blagor te vrste naturam, ako so si pravočasno odločile tak cilj, tako delo, tak življenjski poklic, da jim ga ne bo treba preminjati. Če pa jim manjka takega nagiba in ga nadomešča samo trma: »Ker smo začeli,« bodo opešali, nevoljni, v obnašanju starikavi postali. Težave jih bodo zlomile. Vzele navdušenje in polet. Če obstanejo, dobe trde, uradne obraze. — Nekateri imajo toliko urojene energije, tako močno voljo in zdrave živce, da tudi v trmi dalj časa vzdrže. Možno je celo, da se obdrže. Toda med pametne jih ne moremo šteti, ampak med ljudi, ki delajo sčassoma iz navade. Navadno pa si pomagajo iz zadrege tako, da ob času težav odromajo po svetu.

Drugi so pri Orlu iz lahkoživosti zaradi prijetne družbe. Prijetno je biti med istovrstnimi fanti. Sam zlasti v mladosti ne mara biti nobeden. Taki, dokler imajo v Orlu, kar žele, so zraven. Če tega ni, zlasti če krajevno mladeniško javno mnenje ni na orlovski strani, jih ni zraven.

Nekateri so pri Orlu — čeprav dozdaj bolj izjemoma, — ker morajo biti. Ubogajo starše. Boje se starejših mladeničev. Zlasti, če ti nagajivcem s klofutami razdele dokaze. V kakem kraju nočejo žaliti dušnega pastirja, ki jim je organizacijo priporočil. — Ko ti oziri odpadejo, bodo odnehali tudi Orli, razen če jim je orlovstvo že preveč v navado prišlo.

Kdo torej obstane in ne opeša?

Kdor ljubi orlovske vzore.

Zlata knjiga jih našteje: Bog, ljudstvo, neomadeževano življenje. — Toda tudi med temi vsi ne vzdrže.

Neomadeževano življenje. Sicer je lepo slišati. Toda čemu mi bo? Da bi moral radi tega poslušati puste pridige in predavanja v izobraževalnem društvu in orlovskem odseku? — Glej, iz neomadeževanega življenja ti zraste ugled v domačem kraju. Toda če ima v domačem kraju ugled drugačno življenje?

Domovina! Toda kaj mi da domovina? Zredila Te je. Hvaležnost za-

hteva, da jo ljubiš. — Ampak kaj morem jaz za to, da sem ravno v tem kraju rojen? Tvoja svoboda je z njo zvezana. Svoboda Tvoje družine, potomcev jezika. — No, mene še ne bodo požrli Nemci. Za mano pa naj pride Lah ali Nemec. — Ampak, če bi vsi tako mislili? Njihova stvar.

Torej tudi domovina ne obdrži mislečega Orla-delavca na poti orlovskih težav. Kdo potemtaka?

Zadnji in glavni orlovski vzor.

Samo če je ta trdno zasajen v srce, zamore ne samo ohraniti vnetega delavca, ampak še večati navdušenost, da zamišlja in neopazno izpeljuje silovite pa lepe načrte, kakor Jože Praprotnik v omenjenem članku. Ta vzor je Bog. Ljubezen do Boga. Če iz celega srca puhti ta ljubezen in je duša kakor pomlad v solnce ogrnjena v to ljubezen, potem volja gleda na ta vzor in izvršuje, kar je drugim nemogoče.

Glejte jih, kako po tleh leže, ki so šli med Orle, da bi slavo želi. Glejte, kako tisti, ki so še pred kratkim navdušeno podpirali katoliško slovensko politično stranko, ki so še pred malim časom povdarjali, kako z organizacijami slov. ljudstvo samo sebe vlada, glejte, kako tonejo v pijači, in tisti, ki so pred enim letom bahali s poštenim življenjem, kako beže omadeževani v beznice.

Kdor pa je ožarjen z božjim vzorom, ljubi neomadeževano življenje, ker je po takem življenju Bogu soroden. Čegar duša ljubi Boga, ljubi domovino, ker počiva po tej ljubezni v lepoti svojega vzora — Jezusa. Kdor ljubi najvišji vzor, mu je vsak človek pri srcu, ker je sklenjen z Dobroto, ki ves svet poljublja. Ta vzor zabrani, da navdušenje ne potihne in ne ostari. Celó ob smrti človeka, ki je ljubil ta vzor ne govorimo o smrti. Kakor v življenju ni bilo zanj ne plotov ne klancev, tako ob smrti ni smrti zanj.

Le preberite »Poslednjo žrtev«. Tudi Orli imajo svetnike. Prestali so preizkušnjo.

PRIŠLA JE SMRT...

FRANCE PETROVČIČ.

(V spomin Orлу, bratu Francetu Pirnatu, † 12. januarja 1915 na Verdu pri Vrhniku.)

Prišla je smrt, neopaženo in tiho... prišla je v družino Japlevo. Smrtni udarec je zadala. Smrtno-ranjen se je sklonil sin, in padel. Odprla se je zemlja, in sprejela v svoj tihi mir Tebe, dragi Francelj. Zlomljen in strt je up očetov in materin, uničeno veselje drage sestre.

Nemo in potrto povešajo Orli glave ob Tvojem grobu, in plakajo za izgubljenim bratom.

Nehalo je biti mlado, plemenito srce. Upognjen pod neznosno težo moreče bolezni si bil še navdušen za orlovske ideale. Ze priklenjenemu na bolniško posteljo Ti je še tekla beseda navdušenosti do mladih bratov.

Mrtev si, dragi! Mrtev Ti, ki si ljubil trd in kremenit značaj, kakršen si bil sam. S Teboj so mrtve velike nade, in strti veliki cilji, ki si jih imel v življenju. Bil si kakor lilija v jutranji

rosi: čist in neomadeževan. Ljubil, spoštoval in častil si Njega, ki Te je ustvaril. Previden s svetimi zakramenti, vdan v voljo božjo, rekel si: »rad umrjem, smrt mi bode sladka.« Izpolnile so se Tvoje besede; prišla je izpolnjevanje besede Stvarnikove: »Prah si, in v prah se povrneš.« V prah se bode izpremenilo Tvoje truplo, toda duh ta bode živel in se veselil večno.

»Življenje je uganka. Častno si rešil, dragi France, to uganko.« Tako je govoril govornik ob Tvojem odprtem grobu. Da, veseliš se nebeške sreče! To je že povedal tihi smehljaj na Tvojem mrtvem obrazu.

Stoječ ob Tvojem truplu, sem se spomnil besed pesnikovih:

»Gledajo sliko Tvoje sreče
in zroč nebeški Tvoj obraz,
iz duše vzdihem koprneče:
Naj grem, naj grem s Teboj še jaz.«

KO SEM PREBIRAL PISMA...

IVAN PODLESNIK.

II.

»Brezdomovinci!«

Ne malokrat, temveč prav pogostokrat je priletela ta psovka iz nam sovražnih vrst nad nas. Nismo se mnogo zmenili. V naši prelepi »Zlati knjigi« je jasno in odločno obrazloženo naziranje o domovinski ljubavi Orla, in tudi na naših predavanjih smo imeli velikokrat priliko izpovedati našo vero v domovino in v besedah izraziti ljubezen do nje: Ne kričanje, ne lepe besede in fraze, temveč dejanja bodo spasila domovino. V prvi vrsti dejanje, da vzgojimo mladence v značajne moške, zveste Bogu in cesarju, ki bodo kdaj delali za domovino — če treba mrli zanj!

Prekmalu se je to poslednje uresničilo.

Zadnja leta je naša ožja domovina vstajala kot mlada žena k delu in novemu življenju. Pod plaščem katoli-

ške stranke se je v nji vse presojevalo in delalo za lepšo bodočnost slovenskega naroda. Manj kot na ljubezen smo imeli v naših vrstah priliko opozarjati na delo za ljudstvo, ker v zvestem delu smo upali videti izraze ljubezni. Orli so ljubili in delali.

Razmere v širši naši domovini, Avstriji, so pa bile v zadnjih letih take, da je bilo včasih težko izgovoriti besedo ljubezni. Marsikaj smo pretrpeli, pri tem pa gledali zaupno na častljivo podobo našega vladarja in ljubezni polno na njega, ki je bil izbran, da bo njegov naslednik...

Zaupajoč v Boga smo se z mirno vestjo lahko zbirali pod geslom naše stranke: Vse za vero, dom, cesarja! To geslo nam ni bila fraza, temveč razumeli smo je, poznali njegov pomen, katerega so nam tolmačili naši predniki, naši voditelji, naši programi.

Sejali smo semena v srca naših mladih Orlov. Pa je prišel vihar. Odhajali so. Ponosni, zaupajoči, navdu-

šeni —: za domovino, za cesarja. Tudi za vero? Prehitro je prišlo, da bi mogli premisliti in si odgovoriti, če tudi za vero.

»Gremo v boj, da zmagamo, ako Bog da; ako pa pademo, potem tako za domovino.«

Ne samo pokojni Petkovšek, načelnik logaškega orlovskega okrožja, je dejal tako, ko je odhajal, temveč sto in sto Orlov je mislilo, čutilo in tudi govorilo tako. Pa še čutijo, mislijo in pišejo domov tako.

To sem spoznal — ko sem prebiral pisma . . .

Bog in domovina — tisočkrat najdemo v pismih Orla iz bojnega polja zapisani te dve besedi. Padajo, da tudi padajo, najboljši izmed njih. Zadnje besede so jim Bog in domovina. V za-vesti, da za domovino, umirajo.

Kako nežno lepe besede o domovini zvene iz tujine v njih pismih. Treba je prebirati ta pisma, pisana v trenutkih, ko plava dan za dnem smrt nad njimi. V takih trenutkih se piše neolepšana resnica. Zato so pisma naših Orlov dokumenti, trajno veljavne listine, ki dokazujejo, kakšna je šla v boj in kakšna je v boju armada naših Orlov. Odpirajo nam pa tudi pogled v bodočnost, da čutimo — kakšna se bo ta armada vrnila iz bojev.

Bratje, kdo je rahljajl zemljo Vaših src, da je tako bujno pognala v njih roža domovinske ljubavi?

— Prilivali smo tej roži iz studenca naše močne vere v Boga in Njegovo sv. Cerkev, v bojni vihuri ste nam sedaj vera in ljubezen moč in opora.

To je odgovor.

Brezdomovinci in še mnogo hujega so nam rekli, ker nismo na jezikihi nosili ljubezni — sedaj jo pa kažemo v dejanjih.

Odpuščamo in povračamo hudo z ljubeznijo. Trpimo in umiramo, pa ljubimo!

Da, to sem spoznal — ko sem prebiral Vaša pisma . . .

III.

Odpri sem knjigo in bral:

— Kadar me bodo moje noge, ne več zmožne premikanja, spomnile, da pelje moja pot na zemlji h koncu; kadar ne bodo moje tresoče in otrple roke več mogle objeti Tvojega križa,

temveč ga bodo spustile na mrtvaško posteljo; kadar bodo moje kalne in od bližajoče se smrtne groze steklene oči, svoje meglene, umirajoče poglede vzpenjale v Te; kadar bodo moje tresoče se ustnice zadnjič izgovarjale Tvoje sveto ime; kadar bodo moja vpadla, blede lica vzbujala v srcih okoli stoječih grozo in se bodo moji, od mrtvaškega pota mokri lasje ježili na glavi in značili bližajoči se konec; kadar se bodo moja ušesa, mrtva za človeške glasove odpirala Tvojemu glasu, ki bo naznanil zadnjo, nepreklicno sodbo, katera bo za vedno odločila mojo usodo; kadar bo moj spomin obdan od strašnih predstav bližnje smrti in zato pljen v smrtno grozo; kadar se bo moj duh v pogledu na moje grehe in na Tvojo sodbo bojeval z duhom teme, ki mi bo jemal tolažbo na zaupanje na Tvoje usmiljenje in me skušal vreči v prepad obupa; kadar bo moje srce, v oblasti smrtne grozote, proti prizadevanju sovražnih duhov brez moči; kadar bodo tekale moje zadnje solze; kadar bodo moji sorodniki in prijatelji zbrani okrog mene, klicali za me Tvoje sveto ime; kadar ne bom mogel več rabiti svojih čutov in bo cel svet zginjal pred menoj ter bom v stiski in potrebi zadnjih smrtnih bojev izdihnil; kadar bodo zadnji vzdih srca silili mojo dušo, da naj zapusti telo; kadar bodo moja duša pustila mrzlo, blede telo za zmerom; kadar bo končno moja duša stopila pred Te in prvič zazrla nesmrtno krasoto Tvojega veličanstva — takrat — usmiljeni Jezus, se me usmili!

V tej veličasno grozni prošnji se nam odkriva vsa velika pomembnost, vsa grozota zadnjih ur človekovih. Če bi človek vsak dan prebral to prošnjo in si pred dušo jasno postavil sliko smrtnih bojev, ki so tako jasno naslikani v tej prošnji, da človek čuti v srcu vso grozoto — o, kako drugačna bi bila pot marsikaterega skozi življenje!

In odpri sem pisma — vojakov z bojnih polj, ki so padli za domovino — in bral:

— Jaz bom pri Bogu prosil za Vas, da se udaste v Njegovo sveto voljo. Ako je on tako določil, že ve, zakaj. Gotovo ne v kazni meni in drugim, temveč iz ljubezni, ker morda bi ne bil nikdar tako pripravljen . . . Molil sem

tako in ga prosil, če je Njegova volja, da ostanem . . . Na srečno svidenje pri Jezusu, vrelcu ljubezni in pri Mariji!

— Trdno zaupaj v Boga kakor jaz zaupam vanj. Če ne hodiva po rožah v tem življenju, bova pa hodila enkrat po njih v onem . . .

— Mlajšim članom Orla pa pove, da mora biti pravi Orel zvest veri in domovini. Spominjajte se me, ako padem . . .

— Prosim, molite za nas, da bi nas ljubi Bog varoval vsega hudega . . .

— Zgodi se naj, kakor je Bog odločil . . .

— Ne žalujte, saj grem v boj za domovino! Ako se tu več ne vidimo, na svidenje nad zvezdami, kjer ni britkosti in težav! . . .

In tako dalje.

Tako so pisali oni, ki so se sprijaznili s smrtjo — katere je smrt že objela, in jim bil — upajmo — Jezus usmiljen.

Ko prebiram pisma mrtvih, me navdaja neka groza spoštovanja do onih, ki so pisali na majhne liste, včasih s slabimi črkami pozdrave — mnogokrat sluteč, da so zadnji — domov. Celo bojno polje se mi zdi kot velikanska arena, podobna oni, v kateri so mučenci v prejšnjih stoletjih v groznih mukah prelivali kri za sveto vero. Kot taka arena se mi zdi bojno polje in v spomin mi stopajo s cvetjem ovenčani naši fantje, ki so odhajali v boj za domovi-

no. S smehom na ustnih in polni junštva v srcih so odhajali v smrt in v trpljenje težkih bojnih dni. Ali pa so bila njih srca tudi tako pripravljena na veliki trenotek, kot so bila srca krščanskih mučencev?

Ko prebiram pisma, vidim da so bila njih srca polna udanosti in zaupanja v Boga. Zato po pravici tudi lahko upamo, da jim je bil Jezus usmiljen.

Kako lepa smrt!

Glejte človeka, ki umira po dolgotrajni bolezni na bolniški postelji, in predstavite si junaka na bojnem polju. Kakšna razlika v umiranju. Tamkaj tedne, morda že mesece, pričakovanja, tukaj pa hipen objem smrti. Tamkaj pokora za grehe v vednem pričakovanju smrtnih bojov, tukaj objem smrtne grozote od prvega trenutka, ko je junak stopil na bojno polje. Tamkaj bolečine bolezni, tukaj bolečine pomanjkanja, spomina in strahu. Oboje priprave za smrtne boje. Obojih smrt je lepa, ako so pripravljeni.

— Ena krogla priletela, v srce ga je zadela . . .

Koliko jih je padlo tako. S klici navdušenja za domovino na ustnih in z ljubeznijo do Jezusa in Marije v srcih so padali naši junaki.

Smrt bodi moja taka
kot Tvoja, to želim.

Lepa smrt, blažena smrt! Jezus, bodi jim usmiljen!

PISMA ORLOV VOJAKOV.

VI.

Med fanti.

(Pismo iz vojašnice. Napisal Š. Klas.)

Konečno ni moglo drugače biti —. Med fanti sem vedno najrajše živel pa naj sem bil doma ali v tujini. V družini poštenih fantov sem vsigdar našel razvedrila in tolažbe. To je bil moj cilj, drugega nisem iskal. Konečno sem prišel v kosarno.

Pišes mi, kako se imam. Evo Ti prvih vtisov: Kakor na mravljišču se mi je zdelo oni popoldan, ko sem pogledal na prostor pred vojašnico. Vse se je gibalo, vse je hitelo za enim ciljem: Iti v

službo domovine z vsemi svojimi dušnimi in telesnimi močmi. Gledal sem to gibanje, to vrvenje in nehote sem se spomnil pesmi: »Kedo bo travco kosil, kedó bo praprot žel —«. Ali tam v gnječi je nekdo intoniral pesem: »Oj ta soldaški boben, ta bo moj ta velki zvon, ta mi bo zazvonil, kadar jaz umrl bom.« Kakor mogočen plaz, ki potegne seboj vse, kar objame, se mi je zdelo, ko je vsa množica poprijela: »Že puške pokajo, se sablje bliskajo, dekleta jokajo; al' fantje vriskajo.« Nekaj čudovitega je v teh fantih! Ta ali oni, ki si je poprej slikal vojaško življenje v vseh temnih barvah, je hipoma spoznal, da tam, kjer so skupaj fantje, je

zmerom veselo in vsa skrb mu je zginila iz obraza.

Našel sem kmalu znanca. Saj veš, v naši lepi organizaciji smo se zbirali pogosto, da smo se navduševali in se spoznavali. Prišel je k meni fant, kakor gora, in mi podal svojo železno roko. Nisem se ga spomnil prvi hip; nekje sem ga bil že videl. On je bil Orel, danes se mu bliščijo tri zvezde pod vratom. Lep je bil, ko je stopal z nami v štiristopu, še lepši je danes, ko mu je vojaška šola izpopolnila orlovsko. Kdo bi si bil mislil, da se bomo sešli tukaj?

Iz kantine je odmevala pesem: »Pa moj fantič se zmed vseh spozna«. V dimu in vzduhu je vse valovilo. Če si gledal to vrvenje, se ti je zdelo, da sanjaš, kakor nerazločne sence so se ti zdeli fantje v gruclah, dokler se nisi privadil dimu. Pri dolgi mizi v kotu so bil posebno glasni. Štefan vina, ki je krožil po mizi, dajal je tej družbi poseben značaj. Bili so moji znanci z Dolenjskega. Sprejeli so me medse in bili smo kakor včasih, veseli, brezskrbni. Kaj je novega doma? »I nič, dolg čas — tukaj pa je prijetno!« Ali se bojiš vojske, vrašam Janeza, ki je napravil že vse skušnje v različnih tepežih. »Kaj bi se bal, se bom vsaj enkrat lahko pošteno pretepel, pa še zaprt ne bom. Bal se sem le, da me ne bodo potrdili.« — »Jaz se tudi nič ne bojim,« je dejal Jaka. »Obljubil sem se k Mariji Pomagaj na Brezje in sedaj sem brez skrbi. Od nas jih je šlo že 50 v vojsko, pa so vsi tako storili in Marija iz Brezij varuje vse.«

Dobri so ti fantje, samo — pijejo ga radi.

Odpravljali smo se na ležišča. Velika dvorana, kakor naše telovadnice, se mi je zdelo. Po sredi in ob straneh pa ležišče za ležiščem. Postlali smo si vsak po svoji volji in se kar moč udobno zavili v tople odeje. Ali še v pozni noči so se čuli semintje dobrovoljni vskliki. Zraven mene je sopel majhen, okrogel Kočevar. Mož očitvidno ni bil navajen takega, sicer toplega ležišča. Obračal se je nekaj časa na vse štiri strani, kar pa ga ni pomirilo. Mož bi se mi bil kmalu smilil, kajti od njegovega obširnega telesa je kar puhtela vročina, ali ko je pričel slednjič kar tja predse v vseh jezikih zelo grdo preklinjati, imeli smo z njim veliko zabave.

No, danes po par tednih, izgleda mož mnogo bolj svež, njegov trebušček dobiva polagoma naravno obliko in udanost mu seva iz obraza.

Fantje smo pač poredni. Premalo se tukaj upošteva, da je vojaška služba trša za one, ki so navajeni spati na pernicah. Ampak čut enakosti je v nas tako velik. Zavest, da stojimo vsi pred enako nalogo, nam ne dopušča družabnega kavalirstva.

Kako napredujemo pri vajah, me vprašaš. Tukaj Ti moram ponoviti tisto, kar si že tolikokrat slišal. Orlu, ki si je že doma krepil telo in voljo, je vse to igrača. Jaz prosim samo to-le: Zmerom sem agitiral in priporočal fantom Orla, a ko bi vedel, da bodo fantje tako rabili telovadbo, agitiral bi še bolj! Ne vem, ali bi se jezil, ali smejal, kadar slišim tovariša: »Glej, Orla smo imeli, a jaz tepec nisem šel zraven.« »E, kaj bi, saj se boš vseeno naučil, kar treba,« pravim. »Seveda se bom, saj se bom moral! Ampak sram me je, ko me deset let mlajši fant tam obrača in vpije name.«

Oni dan sem dobil poleg vežbališča starega znanca, ki je oddaleč gledal vajo in delal svoje opazke o nas vojaki. Govoril sem z njim to in ono in slednjič spoznal, kaj se on najbolj boji. »Glej,« je menil, »kaj mladine je tu zbrane, ali skoraj vsi se bodo izpričali med slabimi tovariši.« Veš kaj sem mu odgovoril? »Ti se motiš,« sem dejal, »ali misliš, da mora biti vsak vojak falot? Res so med njimi nekateri suroveži, ne pozna ne Boga, ne dostojnosti. Ali zaradi tega ne smeš misliti, da so to tiste čednosti, katere nam priporočajo. Nam se priporočajo vse lepe čednosti, poštenost, treznost in čistost. Je med nami tudi poštenih fantov dosti, napaka je le ta, da so boječi in rajši dobri posnemajo slabe, kakor pa nasprotno. In v tem je ravno obstojalo delo Orla, vzgojiti take fante, da bodo tudi v takem slučaju stali trdno. Praviš, so lumpje vmes — Ali jih preje ni bilo? Lumpje so povsod! Kletvino in surovost slišiš povsod ne samo v kosarni. Po mestih se ti vlačijo sodrga po ulici podnevi, po vaseh pa ponoči. V kosarno smo prišli skupaj. Kdor je klafal poprej, bo tudi poslej, kdor je bil pošten prej, bo sedaj tudi, če bo hotel. Ako ne, ni bil nikoli tak, kakor si mi-

slil. Tvoja naloga sedaj ni, da hodiš semkaj jokati nad Babilonom! Pojdi in vzgajaj v fantih značaje! V onih fantih, ki jim še ni pomorila strupena slana nežnih cvetov čednosti.»

Vidiš, tako je naše življenje. Samo par potez sem napravil, pa se je nabralo. O priliki še kaj. Bodi mi pozdravljen!

VII.

Dvoje junakov.

(Vojni kurat Leop. Turšič.)

Noč, hladna in neprijazna, dasi tiha in brez šepeta kakor grob. Ne žvižga po vasi fant vesele popevke, ne blešče okna v temo, ne odmevajo koraki samotnega popotnika, niti pes se ne oglasi izza hiše. Zvezde, sicer razposajene s svojim sijem, boječe trepečejo. Strah jih je gledati v to pusto, zoprno noč; boje se, da je ne bi s svojo slabotno svetlobo vzbudile in vznemirile. Gorje, če se to zgodi! Potem začne noč od vseh strani bruhati srd in jezo; griči brizgajo v dalje ogenj, ki je v njih skrit; zažari nebo v krvavih barvah, posveti se tu, posveti tam ognjeni blisk, poln groze in strahu, in grom sledi gromu. Iznad na videz speče vasi bruhne plamen; nastane krik in jok prebivalcev, tuljenje še preostale živine; glasovi se mešajo in pojo z ognjem v grozoto sodnega dne. — Taka je na bojišču vznemirjena in razdražena noč.

Tiha in neprijazna kakor noč je tudi cesta, ki se vije v strmih ključih nad vasjo. Pred par dnevi še je bila vsa živa. Topovi so drdrali po nji noč in dan, škripali vozovi, rezgetali in prhali konji; prihajale in odhajale čete raznih vrst, živa veriga, segajoča kdo ve odkod in kdo ve kam. Kakor bi se sramovala danes cesta, da mora voditi v sovražnikove postojanke . . .

Za grmovjem nad vasjo se nekaj zgane in nalahko zaškriplje sneg. Prikažejo se temni obrisi človeških postav. Šest, sedem jih je. Počasi, previdno merijo korak za korakom navzgor — patrolja, ki gre opazovat sovražnikove pozicije. Povečini so mladi fantje, novinci, ki še niso mnogo izkusili svinčenega ognja. Prišli so še-le pred kratkim. Niso boječi, a vendar jim je tesno pri srcu, ko morajo bloditi v tej neprijazni noči okrog v vedni negoto-

vosti, v vedni nevarnosti, zdajpazdaj počí iz zasede sovražni strel in temu ali onemu uniči mlado življenje. In prvemu strelu sledi drugi, tretji, cela množica. Noč se vznemiri in razdraži. Zajokala bo doma uboga mati, ko izve novico o njegovi smrti, zastokala bo sestra ob izgubi ljubljene brata, mrko bo gledal predse oče-trpin, ko pride žalostna vest . . .

Domovina, povelje, dolžnost! . . .

Čedalje opreznější so koraki. Počasi, komaj slišno lezejo navzgor v strmi klanec in vsaka stopinja je morda bližja smrti. — Razkrope se in posamič stopajo dalje. Zapihlja mrzel veter; leden je in jim mete drobni sneg naravnost v obraz. Zganejo se na postavah beli plašči, v katere so zaviti, in njihovi robovi plapolajo v neprijazno temo. —

Naprej, le naprej! . . .

Pridejo do gostega grmovja v zadnjem ključu ceste. Glej, v dalji sto, dvesto korakov ognji . . . — Trinajst, štirinajst, petnajst ognjev, ki so dobro skriti za grmovjem in zakopi, da ne odseva njihov žar v dolino. — Sovražnikove prednje straže! . . .

»Naloženo povelje je izvršeno, naša pot končana! . . .«

Nehote urneje bijejo srca. Tesneje se fantje zavijejo v plašče in sedejo v sneg, da si odpočijejo. Strma pot jih je utrudila.

»Zdaj vemo, do kod segajo sovražne pozicije,« šepne četovodja. »Poveljnik kompanije bo lahko vesel, ker naša pot ni bila brezuspešna.«

»Jaz za svojo osebo sem pripravljen iti še nekoliko dalje,« pristavi mlad, pogumen korporal. Bil je pred tednom še navaden prostak.

»Zakaj? Tega ne obsega povelje,« vpraša vodnik. »Čemu se brez potrebe izpostavljati v nevarnost? Naša naloga je rešena.«

»Ali vendar bi bilo dobro, da vemo vsaj približno tudi sovražnikovo moč, zlasti moč prvih straž. Če smo že tu, zakaj ne bi tega poizvedeli? — Sicer je pa najbolj varno, da grem sam. Vsak naj mi da še par patron, da mi jih ne zmanjka ob morebitnem spopadu. Na svidenje! Ne bojte se zame!«

Odide v stran, varno stopajoč za gostim, dovolj visokim grmovjem. Zaveš, da izvrši nalogo, ki si jo je dal

sam, ga žene dalje; pogum mu vliva korporalska čast in pohvala, ki jo prejme od predstojnika.

Grmovje se konča; nastane v njem daljša vrzel.

»Kaj zdaj? — Naprej v stran!«

Ognji sovražnih postojank se množe pred njegovimi očmi . . .

Naenkrat počí strel Drugi, tretji . . .

»Jezus, zadet!« šepne polglasno mladi junak in se zgrudi v mehko sneženo pernico.

Ostala patrulja čuje strele. Vsi se boje za pogumnega korporala.

»Ali je padel?«

»Kdo ve? Ničesar nismo slišali razun strelav.«

»Uide, kakor že večkrat.«

»Ali gremo pogledat?«

Nekaj jih odide za njim.

Pok, pok! — Pok, pok, pok! — Sovražnik vnovič strelja.

»Ali naj streljamo tudi mi?«

»Bog varuj! S tem vzbudimo in alarmiramo sovražnika in naše.«

»Čemu siliti v nevarnost? Če ni zadet, bo kmalu za nami. Vrnimo se, sicer še poročila ne morem prinesiti poveljniku stotnije,« opominja četovodja.

Zavijejo jo zopet nizdolu. V daljavi, s široko raztegnjene fronte se užigajo bliski z votlim grmenjem. — Neprijazna, mrzla noč se drami . . .

Večkrat postoje; skrb jih je za pogumnega Jožeta.

»Ali se vrne?«

»Gotovo bi se že bil . . .«

»Šel bi nazaj in ga poiskal.«

»Gotovo je bil zadet . . .«

Jožeta ni. Poizvedovalna patrulja se počasi vrača v dolino in potem na grič v svoje zakope.

Četovodja stopi v votlino poveljnika stotnije. V zemljo izkopana jama, pokrita z deskami in vejevjem. Nadporočnik sedi na ležišču in bere star časopis. Pred njim brli s slabim svetlom sveča. Nestrpnost je že pričakoval, da se vrne patrulja. Ura je tri; vendar jo je dočakal.

Četovodja javi, kar je poizvedela patrulja.

»Dobro ste opravili. Hvala vam! — Pravite, da ste enega izgubili?«

»Da, korporala, ki je avanziral pretekli teden. Najbrže je mrtev. Radi bi

ga bili rešili, a je bilo nemogoče, ker je sovražnik začel srdito streljati.«

»Kdaj je bilo to?«

»Okrog polnoči, gori v zadnjem ključu ceste. Nekaj se nas je odpravilo ponj, a smo se radi ponovljenega ognja morali vrniti.«

»Junak je bil, pravi junak! Škoda ga je,« pravi nadporočnik. »Takah fantov potrebujemo. Kdor gre ponj, dobi nagrado. Spodobi se, da ga tudi po vojaško pokopljemo.«

»Zdaj? Pozno je že, gospod nadporočnik.«

»Le poprašajte! Naj se prostovoljno oglasijo!«

Cetovodja gre poprašat in več se jih oglasi, da bi šli po padlega junaka, med njimi star, 44 leten rezervist. Vsi pridejo pred nadporočnika, ki je v resnici vesel tolike požrtvovalnosti. Stari rezervist se oglasi:

»Gospod nadporočnik, bolje je, da gre en sam, in jaz sem pripravljen iti sam. Ni mi za nagrado in je tudi ne maram, a grem zato, ker vem, da storim dobro delo. Tudi ni tako nevarno, če grem sam.«

V nekaj minutah je rezervist že pripravljen. Majhne sani vozi za seboj. Tovariši so mu natanko popisali mesto, kod naj išče. Ne trepeče mu srce, ko leze navzgor, višje in nižje . . .

Jožetovih stopinj ni še zabrisal veter in lahko jim je sledil. Nobenega šuma ne sliši s sovražnih postojank. Tudi ognja že ugašajo.

Mrzel je junakov obraz. Žila ne bije in obleka je že zmrzla . . .

Mrtev . . .

Polahko ga naloži na sani in zavije nizdol.

Solnce je ravno pogledalo izza sovražnih postojank in spuščalo prve žarke v prebujajočo se noč. Tedaj se je vršil pogreb padlega junaka. Vsa kompanija molče zre v novoizkopan grob. Iz dalje se oglašajo topovi in njihov grom nadomešča pogrebne zvonove . . .

Oče naš, kateri si v nebesih . . .

Zakopljejo ga in vrh groba postavijo križ:

Jože Skubic, Slovenec iz Horjulja, padel junaške smrti 3. II. 1915.

Drugemu junaku, ki ga je spravil v dolino, je ime: Valentin Gregorčič iz Družinske vasi pri Beli cerkvi.

Taki so naši junaki.

VIII.

Pismo presvetlemu ljubljanskemu knezoškofu.

Presvetli!

Zopet se oglašam s kratkim poročilom, kako se nam godi v teh zapuščenih in opustošenih krajih. Vojska povsod pušča svoje posledice, ki niso ravno razveseljive. Vasi požgane in oropane, prebivalci, kolikor jih je še ostalo, preplašeni, povečini brez duhovnikov, ki so zbežali v druge, varnejše kraje. Ravno danes sta minula dva meseca, odkar gledam vso to bridko »desolatio terrae et populi«. Kaj hočem; vdati se moram v božjo voljo in potrpeti; upanje na boljše čase, ki naj bi nas kmalu obiskali, nas drži vse pokoncu. Nekaj pa je, kar nam je vojska najbrž vsem vtisnila: resno pojmovanje življenja. Prihajajo novinci, mladi fantje, da izpopolnijo vrzeli, ki so nastale. Smeh in dobra volja jim še seva z obraza, ko gredo prvičkrat poslušat grozoto bitke, a ko se vrnejo iz nje, so možje z resnimi, preudarnimi potezami na obrazu in njihova beseda je možka in težka. Ni šala, viseti noč in dan med življenjem in smrtjo, ždeti dostikrat do pasu v sneženem blatu v zakopih, ko žvižga burja in raznaša sneg na vse strani, in prežati na sovražnika.

In prav te dni, na Svečnico, so se pričeli novi, srditi boji, o katerih že zdaj lahko rečem, da so za nas častni, zlasti za naš polk, ki je povečini slovenski. Noč in dan po zraku tuli, žvižga, cvili, grmi, da se stresa zemlja in nebo; običajna pesem topov z granatami in šrapneli, ki jo poslušamo vsak dan. In v teh bojih so se naši fantje sijajno obnesli s svojo hrabrostjo in vztrajnostjo. Ravno naš polk je imel braniti važno križišče cest, ki vodijo na vse štiri strani. Sovražnik je napadal z veliko premočjo, a je bil z velikanskimi izgubami potisnjen nazaj. Grozen je bil pogled na bojišče drugi dan. Pod gričem še danes leži dober tisoč mrtvih, še nepokopanih sovražnikov. Mi smo imeli malenkostne izgube; poleg par mrtvih nekaj nad 50 ranjencev. Svojo nezlomljivost so torej slovenski fantje, kakor že tolikrat, pokazali tudi to pot.

Jasno je, da se v vojnem času ne more toliko storiti za njihov dušni in večni blagor, kakor v miru. Skupne božje službe še dozdaj nikoli nismo utegnili imeti. Tam bi jim lahko izpregovoril marsikako dobro besedo, a ne pridem do tega. Sicer pa ni

cerkvâ, naših namreč, ker so vse unijatske in, kakor že omenjeno, opustošene in razbite. Vojno kapelo imajo samo pri diviziji. Že večkrat smo se posvetovali z vojnimi kurati sosednjih polkov, kako bi dosegli, da bi se vojna kapela rabila zdaj pri enem ali drugem polku, a dozdaj nismo še ničesar dobili ugodenega. — Tudi sam zase v tem oziru ne morem mnogo skrbeti. Na Svečnico sem mislil iti maševat v kakih 5 km oddaljeno vas, v kateri je rimskokatoliška cerkev, a ob 6. uri zjutraj je prišlo povelje za odhod. Tako sem bil tudi na ta lepi praznik brez sv. maše. — Edino, kar morem storiti, je, da grem tuintam, kadar boji počivajo, v bojno črto v zakope in tam fantom izpregovorim kako tolažilno besedo. Vašega pozdrava in Vaše tople skrbi, ki jo imate vedno za svoje mladeniče, so bili silno veseli, ko sem jim sporočil. Tudi molijo radi, kolikor v danih razmerah morejo. Pri vseh ranjencih vidim škapulirje, svetinjske; mrtvi zapuščajo molke in mašne knjižice, kar je dobro znamenje, da se večkrat spominjajo večnosti.

Od doma izvem po malem vse novice. Saj skoro redno vsak dan dobivamo »Slovenca«, pa tudi gospodje, zlasti iz Zavodov, se me radi spominjajo.

Leop. Turšič, vojni kurat.

IX.

Kuhar za »Union«.

Predsednik horjulskega Orla, sedaj kot korporal 17. pešpolka na severnem bojišču, je pisal svojemu prijatelju:

Tvoje pismo sem dobil. Kaj misliš, kje sem ga prejel? Zopet v strelskem jarku, ali kakor pravimo vojaki: v »Feuerliniji«, ter Ti odgovarjam ravno z istega mesta. Da ne boš mislil, da je bogve kako hudo biti v takem jarku, Ti ga bom malo popisal.

Imamo skopane globoke jarke, v katerih je precej slame, da nam ni premrzlo. Poleg tega pa še kurimo ter tako čakamo, kdaj bo zopet mogoče spraviti kakega sovražnika na drugi svet. — Jaz imam ravno nasproti peči narejeno pripravno klopico, da mi je mogoče pisati, kuriti in kar je poglavitno — kuhati. Ne veš, kako dobro se bom naučil tega posla na bojnem polju. Ko pridem domov, se ponudim takoj v »Union« za prvega kuharja, in kot dobro izvežbanega me gotovo ne bodo za-

vrnili. Da nam ne manjka kuharskih potrebščin, za to skrbi naša dobro urejena provijantna kolona.

Če se prebudim ponoči in me malo mrazi, si takoj zvarim nad vse dobro črno pravo turško kavo, katera je gotovo kos vsaki, ki jo dobiš po ljubljanskih kavarnah. Ako pa imamo čas, da se dobi kje moka — tako po strani — se podstopimo tudi pekovskega obrta. Ravno sinoči mi je prinesel Jožetov Tone hleb belega kruha, ki mi je šel, dasi imam v zalogi komis, dobro v slast. On je res mojster za take reči, in kar je glavno — mnogo časa ima, ker je pri sanitetnem oddelku.

Poglej torej, s čim vsem ima človek opraviti v vojski in vse to mu je kar tako za kratek čas. — Mnogokrat pa tudi zadoni iz zakopa lepa narodna pesem, ki odmeva po širnem bojnem polju, s katerega pošilja pozdrave Tebi in znancem Tvoj Jakš.

X.

Kako sta se dva Orla seznanila.

N i t r a.

Velecenjeni! Ko sem čez tri mesece prvič zopet dobil v roke slovenski časopis, t. j. »Slovenca«, sem ga poljubil! Bil sem neizmerno vesel; Samaritanke so se smejale meni, jaz pa ljubemu »Slovencu«. Z menoj so se lista razveselili tudi ostali slovenski tovariši; vseh Slovencev nas je tukaj 8. Dva sva Orla, in sicer sem jaz član ljubljanskega, on pa vrhniškega odseka. Seznanila sva se na jako preprost način: jaz sem na hodniku žvižgal orlovsko himno, nakar je tovariš prišel k meni in mi podal roko kot brat. V imenu vseh najglobokejšo zahvalo in pozdrav! Udani Anton Pagan.

XI.

Orli na francoskem bojišču.

Načelnik Orla v Horjulu Franc Lončar se nahaja pri avstrijski motorni bateriji v Belgiji. Z bojišča je pisal več zanimivih pisem, izmed katerih objavimo naslednja.

. . .

Dragi prijatelj!

Nagli padci velikih trdnjav v sedanjosti vojski kažejo, da bodo take trd-

njave postale v bodoče skoro brez pomena. Novi topovi velikani razrušijo vsako, še tako trdno zgrajeno trdnjavo. Saj ne pomaga vojakom še tak pogum, ako ne vedo, kje stoje sovražni topovi, ki jim rušijo utrdbe in je same pokopljejo v razvaline. Grozna je usoda teh junakov. Seveda mora biti zraven tudi dobra infanterija, katera pred utrdбами prav veliko trpi; posebno tam, kjer je utrdba na ravnem polju in se morajo pomikati proti trdnjavi brez kritja. Pri neki trdnjavi (ni povedano, pri kateri in kje) se je bojevalo 15.000 mož s štirimi težkimi topovi, nekaj lažjih topov in strojnih pušk, proti 75.000 mož in 400 topovi. Pa infanterija se je dobro držala. Podpirana od lahkega topništva in strojnih pušk, je potisnila sovražnika toliko blizu utrdb, da so mogli silni velikani pričeti bruhati smrt in razdejanje v trdnjavo. Nastopila je grozna ura za oblegance. Spredaj infanterija in lahka artiljerija, zadaj pa naši velikani, ki so rušili utrdbe, kakor da so za igračo. Vse se je prašilo po zraku: kamenje, železo, les, sedaj se zgodi nekaj čudnega, nekaj strašnega! Stolp iz samega jekla, 45 cm debelega, z dvema velikima topovoma, z električno uravnavo itd. Tega so imeli obleganci za nerazrušljivega. Kar naenkrat nekaj zašumi, zasika v zraku, velikanska krogla iz našega topa se zapiči spodaj pod stolp, obrne silnega velikana in ga prevrne narobe. kakor hudomušna burja dežnik malemu otroku. To se razume, da kaj takega prisili vsako posadko, da se uda. Ljudje se čudijo, ko čitajo: ta in ta utrdba je padla, ki je imela tako številno posadko, ne vedo pa, da se našim topovom ne more nič ustavljati. Seveda mora artiljerija biti kos svoji nalogi. Posebno pa morajo biti poveljniki možje na svojem mestu, da se dosežejo uspehi, kakršnega sem ti opisal, in jih upamo še doseči, če Bog dá.

* * *

Draga mati!

Bivamo še zmeraj v . . . Dobili smo drugega poveljnika, v osebi nekega nadporočnika, ki je rodom Hrvat in govori tudi slovensko. Mesto, kjer sedaj bivamo, ni veliko, prilično kakor Kranj, lepo pa ni tako. Ljudje so pa revnejši kakor v južnem in vzhodnem

delu Belgije, večinoma so tovarniški in železniški delavci. Sedaj pa tovarne skoraj vse stoje, na železnicah so pa zaposleni sami nemški vojaki in uradniki, zato so domačini brez služb in brez zaslužka ter že malo stradajo. — Pišete mi, da ste v skrbeh zame, a tega Vam ni potreba, le molite zame in brez skrbi bodite, ker trdno upam, da se vrnem domov med drage domače. Ako pa me le zadene krogla, me tudi bo nepravi čas. Obilna molitev, ki jo doma napravite, me podpira. Udam se in sprejemem, kar pride — Bog bo že tako uredil, da bo prav. — Tukaj se sedaj bijejo veliki boji. Bije se morda več sto tisoč vojakov. Neprenehoma bruhaajo mali topovi, strojne puške in vmes včasih mogočno zagrmí strel naših motornih baterij. Zlasti veliko trpi infanterija. Veliko število vlakov se je že odpeljalo tu mimo, pa še zmeraj stopajo nove čete na površje.

* * *

Dragi prijatelj!

Gotovo Te bo zanimalo izvedeti, kako je na bojišču. — Ako pogledaš na zemljevid zapadnega bojišča, vidiš, da se mi s svojimi baterijami nahajamo nekako v sredi, izpostavljeni najhujšemu ognju. Naša glavna naloga tu je ta, da do gotovega časa držimo sovražnika na uzdi in mu zabranimo, da bi prodril bojno črto. Dosedaj so se mu še vsi poizkusi ponesrečili. V dveh mesecih smo prišli 12 do 15 km naprej. Mi smo v okolici . . . , baterija pa kake 4 km naprej. Nekako na sredi stoji hribček in tu imamo stanovanje in kuhinjo. Stvar je taka: V . . . stoje kolone, na ježah kvartirji, pri . . . pa topovi. Tu stoji poslopje v polkotnikih; od dveh strani ga obdaja živa meja in vrsta visokih dreves. Tukaj smo sredi vrta postavili topove, kakih 8 m vsaksebi; krog in krog smo pa v lepem redu zasadili gost sadovnjak, pri čemer seveda nismo gledali, da bi sadili enake vrste skupaj, marveč smo vse namešali: jabolane, češplje, vrbe itd. Tudi poleg topov smo zasadili posebno košata drevesa, ki topove popolnoma skrijejo radovednim očem. Krog topov so napravljena podzemeljska kritja, to je prostori, kamor se v slučaju potrebe lahko skrijejo možje, ki strežejo in uravnavajo topove. Zadaaj sta še dve kritji za

telefon in poveljujočega častnika. Ta kritja so vsa v zemlji; čez izkopane rove se položi pločevina, čez njo pa zemlja. Na vrhu smo hitro nasadili pušpana, deloma pa svežo zemljo pokrili z rušami. Tudi bombe smo spretno zložili in zakrili. Kdor bi pogledal na vrt, kadar ne streljamo, bi pač ne opazil topov; tedaj ni na vrtu nikogar drugega nego straža in dva podčastnika, ki z daljnogledi opazujeta obzor radi zrakoplovov. Streljamo bolj malo, ker stane vsak strel čez 3000 K in treba dobro vedeti za cilj, preden se krogla odpošlje. Streljali smo skozi tri tedne in razbili več sovražnih baterij.

Zadnjič je nemški polkovnik brzojavil našemu poveljniku, da se bližajo tri sovražne težke baterije in velel, naj jih nemudoma obsujemo z ognjem. Naš poveljnik pa je bil mnenja, da je bolje počakati, da se sovražne baterije približajo in pripravijo na strel; temu je pritrdil tudi polkovnik. Naš poveljnik z aparati preračuni daljavo, in ko dožene, da sta se dve francoski bateriji ustavili in pripravili na strel, telefonira naši bateriji daljavo in strel. Krogla odleti in udari ravno sredi med obe bateriji; ubito in omamljeno moštvo pade po tleh. Takoj nato priletita še dve krogli na en mah — in obe sovražni bateriji sta bili z moštvo uničeni in pokopani. Tretja baterija, ki je bila še na vozeh, se sedaj hitro obrne in drvi proti bližnjemu kolodvoru, da bi rešila vsaj topove. A ni ji bilo usojeno. Naš poveljnik brzo preračuni daljavo in poveljuje . . . Nekaj strellov, nekaj strašnih bruhoov — in tretja francoska baterija z vsemi vozovi municije je bila pokopana. Nemški polkovnik je bil strašno vesel, ko je videl naše delo ter je nasvetoval našemu poveljniku, naj še postajo razbijemo, pa poveljnik mu odvrne, da je škoda, ker jo bomo imeli morda kmalu sami v posesti. Polkovnik mu pritrdi, češ, da je pametno tako. Drugi dan smo Francozom zopet razbili več baterij; opazil jih je naš poveljnik sam, ko so pokale na Nemce. Zbili smo jim tudi neko utrjeno postojanko, katere prej Nemci niso mogli zavzeti. Nocoj so se Nemci zopet pomaknili nekoliko naprej.

Iz tega lahko vidiš, kako delo imamo tukaj; vedno moramo biti pripravljeni in čuječi, kie se pokaže potreba

za naše delo. Glavne utrdbe okrog znanih trdnjav so še preveč oddaljene (je še preveč vojaštva vmes), da bi jih mogli obdelovati. Vedno smo pripravljeni na vse slučaje; ako bi se kdaj posrečilo Francozom prodreti našo bojno črto, je vse tako urejeno, da o pravem času spravimo na varno dragocene topove — dvakrat dragocene v sedanjem vojnem času. Sedaj smo dobili tudi nove bombe, ki žanjejo 600 m na široko. To ni šala!

Sedaj sem prost, ako nisem na straži; le hrano mora nesti k bateriji tisto strežno moštvo, ki je prosto (vsak dan je eno strež. moštvo v službi). Kadar se pa začnemo pomikati naprej, bomo pa trpeli, ker so ceste slabe in tla razmočena. Najbrže nas čakajo tukaj še strašni boji, kajti sovražna moč ni majhna in se vsak dan dopolnjuje in množi. Sicer se čuje, da jim primanjkuje streljiva, a kdo ve, če ni to samo pretveza.

Nocojšnjo noč se je začel 6 km pred nami strašen boj. Sicer se boji vedno vrše, toda nocojšnjo noč in cel dan pa že tako poka, da se zemlja stresa; vse bruha ogenj: topovi, strojne in navadne puške. Izida ne vem. Mi smo čisto hladnokrvni; cel dan čakamo povelja. Ako greš s telefonom do opazovalnega poveljnika, slišiš nad seboj in krog sebe tako melodijo, da bi skoprnel, ako bi je ne bil vaju. Po zraku vrše šrapneli in granate, brné bombe in sikajo strojne puške; vmes pa kriči poveljnikov in ranjencev glas. To se povedati ne da; človek dela le še kakor stroj v rokah strojnega mojstra.

Vedeti moraš, da nas varuje le Bog in pa skrbno kritje. Ko bi sovražnik izvedel za postojanko, bi bilo slabo za nas. Zato ne sme nihče v bližino baterije, ker je veliko špijonov. Z Angleške je bojda odšlo pet najboljših detektivov vohunit: njih glavna naloga je pa, poizvedeti, kje stojita naši bateriji. Marsikateri zrakoplovec je že napenjal oči, da bi nas zvohal, a hvala Bogu, doslej zaman. Ako zrakoplovec opazi kako baterijo, takoj naznani z belim trakom, kje stoji, nakar sovražna artiljerija začne z obstreljevanjem. Ako imamo kako delo zunaj kritij, pa opazovalec s tremi žvižgi naznani letalca. tedaj takoj vsi zginemo pod zemljo. Vsako nedeljo je polno zrakoplovov po

zraku; včasih kar sikajo sem in tja. Seveda pokajo proti njim šrapneli in strojne puške, a uspeha je malo, ker ostanejo letalci zmerom v gotovi višini in jih je težko zadeti.

Kako je na ruskem bojišču? Poročaj mi večkrat o tem, da lahko ob naših uspehih veselo poskočim. Zdrav!

XII.

Danes je sveti večer.

Vrl mladenič Jožef Mulec, bivši načelnik hočkega Orla, je pisal svojim starišem z bojišča to-le lepo pismo:

Danes je sveti večer. Družine doma delajo božično drevesce, otroci se veselijo raznovrstnih daril, ki jim jih bo mali Jezušček prinesel, svečke se bodejo prižgale, cela družina je okoli božičnega drevesca in pričakuje, kedaj bo rojen naš Odrešenik.

Veliko družin se bo letos vpraševalo: je pa je naš dragi oče, kje je moj ljubljani mož, kje je naš sin? Nekateri so že žrtvovali svoje življenje za domovino, drugi ležijo kot ranjenci v kaki bolnišnici, tretji so v okopih in stražijo ter se bojujejo na življenje in smrt. Mislim sem si ob začetku vojske, da okoli Vseh svetnikov ali k večjemu k Božiču bomo gotovo doma. A sem se zelo zmotil, ker še ni nobenega izhoda za konec vojske.

Danes na sveti večer smo marširali celi dan, tako bomo tudi jutri in pojutrišnjem. V duhu sem med Vami, vidim, kako Lojzek z veseljem hodi in gleda, kako Mina in mati prirejata božično drevesce in tudi on tuintam prime in priveže kako slaščico ali oreh, da bode ljubše malemu Jezuščku. Potem bode ta zažgala svečke. Ertlčka in drugi bodo prišli gledat. Potem boste šla k polnočnicam, kjer bo Lojzek ministriral, in drugi boste molili za nas vojake, ki smo zelo oddaljeni od Vas dragih. Res, težavna je naša naloga, žalostni so naši pohodi, veliko moramo trpeti in vse radi žrtvujemo za našega presvitlega cesarja in domovino.

Ali pomisliti moramo, kaj in kako se je ponižal naš Gospod Jezus Kristus in naš Bog. Rojen je hotel biti v revnem hlevu, kjer je od zime trepetal, v svoji vsemogočnosti bi se lahko rodil v najlepši palači celega sveta, a on pa

je hotel reven priti na svet in v največji revščini svet zapustiti. Vse to me spodbuja, da ne tarnam veliko in si mislim, da se drugim sobojevnikom godi še veliko slabše, kakor meni.

Hvala Bogu, da me je božja roka tako dolgo še varovala vsega hudega in prosim, molite za me in za vse druge, da bi nas še za naprej varoval Bog in Marija mati naša, ker gotovo bo vsak uslišan, ki z zaupanjem kliče njene pomoči, ako je to njegovi duši v prid.

Brez božje volje niti las človeku z glave ne pade, vse k največji časti božji. Božja volja je torej, da se moramo tukaj boriti, zato se tudi ne smemo zoperstavljati božjim naredbam, ali žalibog, da je veliko, ali skoraj bi rekel večina takih, ki se norčujejo iz vsega, kar je božjega, ne samo, kadar mu gre dobro, ampak tudi tedaj, kadar je v trpljenju in nevarnosti. Jaz pa mislim in ako mi bo Bog dal toliko časa, da se bom lahko spovedal, bom klical duhovnika, da me bo sprevidel ob zadnji uri in me nasitil z Najsvetejšim.

Vest v »Slov. Gospodarju«, da sem ranjen, je moral Simonič po negotovih virih spraviti v javnost. Prehladil sem se nekaterikrat, a človek lahko veliko pretrpi. Sedaj me že okoli 14 dni noga boli, zelo mi oteka; to pride od mo-

krote in mraza. Prav težavno je, kar ni tople obveze. Upam pa, da bom z božjo pomočjo vse prestal.

Vse skupaj Vas v imenu Jezusa in Marije lepo pozdravljam ter se Vam zahvalim za poslano. Prišlo je nepričakovano. Z Bogom! Vaš hvaležni sin Jožef.

XIII.

Pozdrav iz Bosne.

Iz Bosne je pisal uredništvu goriškega »Novega Časa« član goriškega Orla Angelj Forčič, doma iz Svegata pri Komnu. Služi pri 23. domobr. pešpolku. Piše torej: Lepa Vam hvala za poslani mi »Novi Čas«! Oh, kako težko ga pričakujem, da me kaj potolaži! Kjer sedaj bivamo, je dosti snega, mraza pa ni hudega. Posebno čudna se človeku zdi noša tukajšnjih prebivalcev in Mohamedancev! Sedaj nas pustijo tudi v turško mošejo. Mohamedanci zelo goreče molijo. Mošeje so brez oltarjev. Kjer je v naših cerkvah oltar, imajo Turki koran (turško sveto pismo) in sliko svetega mesta Meke. Njihove cerkve so tukaj zelo lepe. Zjutraj, opoldne in zvečer se oglasi iz stolpa klicar in s klicanjem pozivlja turške vernike k molitvi. Koliko časa bomo še v Bosni, ne vem. Upam, da se bomo še videli. Pozdrav vsem tovarišem in bratom Orlom!

PADLI ORLI JUNAKI.

† Ivan Poženel.

Dne 8. septembra je bil na severnem bojišču v bitki pri Lvovu težko ranjen vodja boletnega urada, brat Ivan Poženel, doma iz Dolenjega Logatca. Krogla mu je šla v desno ramo ter mu ostala pod kožo na hrbtu. Prepeljali so ga v bolnico v Budimpešto, kjer je dne 10. oktobra v velikih bolečinah izdihnil. Pokojni je bil zvest pristaš orlovske organizacije. Bil je dober družabnik ter v svojih krogih splošno priljubljen. A usoda je hotela, da je padel za domovino, v 23. letu starosti.

Bodi mu tuja zemlja lahka!

† Franc Pravhar

je bil rojen v Naklem pri Kranju, gimnazijo dovršil v istem mestu. Po končanih gim. študijah je služil kot eno-

letni prostovoljec pri pošt. in telegraf. regimentu v Korneuburgu. Potem je vstopil v službo k deželnemu odboru, kjer je bil priljubljen pri tovariših in predstojnikih. Bil je tudi vnet član

Šentpeterskega Orla. Padel je junaške smrti pri Valjevu dne 9. decembra 1914, ravno ko je navijal brzojavno žico. Zadet v srce je takoj umrl.

† Anton Stazinsky.

Iz Železnikov se nam poroča: Čeprav ni bil naš rojak, vendar je naša dolžnost, da mu postavimo tukaj skromen spomenik. Spoznali smo se, ko je bil on še v orglarski šoli in je prihajal večkrat v našo cerkev orglat, ker tačas nismo imeli organista. Ko je z najboljšim uspehom dovršil šolo, je stalno ostal v Železnikih. Prvo njegovo delo je bilo, da je prenovil cerkveni pevski zbor, kar se mu je imenitno obneslo. V začetku je imel sicer precej nasprot-

nikov, ki niso bili vajeni njegovega petja, a to se je kmalu uneslo. Od tedaj je zaslovel kot najboljši organist v naši dolini. Kako je bil zabaven v družbi, to ve le tisti, ki je prišel kdaj z njim v

dotiko — bil je pravi tip pristnega Dolenjca.

Ko se je ustanovil pri nas odsek, je bil med prvimi Orlji. Žal, da mu ni bilo dano biti dolgo med nami. Kmalu je moral obleči vojaško suknjo, katero je nosil sedaj že tretje leto. Ravno, ko bi moral biti prost, je izbruhnila vojska in mu preprečila povratek k nam.

Med vojsko je pisal domov samo parkrat. Potem smo pa izvedeli, da je Anton padel.

Spavaj sladko tam v daljni Galiciji, nam je hudo po tebi, ker smo te poznali in ljubili!

† Ignacij Hribar.

Veliko dobrih mladeničev nam je že pobrala smrt na bojišču. Spominjali smo se že marsikoga, postavimo danes še Ignacijo Hribarju, ki nam ga kaže tudi slika, majhen spominek.

Imenovani je bil po poklicu vrtar, doma iz Št. Vida na Dolenjskem. Že kot majhen deček je pokazal lepo stran svoje otroške duše. S sedmim letom je začel ministrirati in opravljal je to službo s posebnim veseljem do svojega 15. leta. Bil je nadarjen, rad bi se bil izšolal, a ker tega niso prepustile okoliščnosti, je šel kot 18letni mladenič na morje, kjer se je gladko priučil nemščine in precej dobro govoril tudi angleški jezik. Čez leto dni se je vrnil poln lepih nad in upov na bodočnost ter vstopil prostovoljno v vojake. Kot član Orla se je skrbno brigal za to društvo in z vnebo prebiral orlovski list »Mladost«. Vpisan je bil v Marijino

družbo, častil in ljubil nebeško Mater, zvest sin ji je ostal do zadnjega vzdihla. Bil je v svojem preprostem poklicu zadovoljen z malim, ni se prepiral, zdihoval in tarnal, saj je vso sladkost zajemal v pogostem prejemanju svetih zakramentov.

Ko je zbiral naš presvetli vladar vojake za boj, je bil poklican tudi 22-letni Ignacij pod zastavo. Zapustil je dom in vse ljube domače, kakor junak je premagal težko slovo in odšel v bojni grom. Nek notranji glas mu je rekel, da se ne vrne. Presrčno je prosil svojo teto, naj moli zanj in naj se ga tudi, posebno v slučaju smrti, spominja pri daritvi sv. maše. Zadnje svoje pismo je pisal dan pred smrtjo. Na Marijin praznik, dne 8. septembra, je bil v glavo smrtno zadet. Še drugi dan, ko so ga našli tovariši, je krčevito tiščal puško na žep, kjer je imel sv. rožni venec. Marija, ki ji je bil zvest vse svoje življenje, mu je stala na strani tudi v smrtnem boju. — Sedaj krije blagega Ignacija gališka zemlja. Naj v miru počiva njegova duša, v domovini pa mu ostani časten spomin!

† Alojzij Viher.

Vojni kurat profesor Kociper je poročal gosp. ravnatelju kn.-šk. dijaškega semenišča v Maribor: Poročati Vam moram žalostno vest, da sem nočoj v mraku na rusinskem pokopališču pokopal našega (semeniškega) pridnega strežnika Alojzija Viher. Teden dni je bil v sovražnem ognju; prizanesla mu je sovražna krogla, a zdaj mu je kruta morilka kolera danes (17. novembra) naglo pretrgala nit življenja. Ker jaz ne morem zanj maševati tukaj, pa se ga spominjajte doma pri sv. mašah in v molitvah. — Omenjeni je bil tudi izvršujoč član mariborskega Orla.

† Ivan Podboj.

V rodbini Podbojevi v Adamovem pri Vel. Laščah še ni bila zaceljena srčna rana, ki jo je vsekala izguba na bojnem polju padlega sina prof. Štefana Podboja, ko je že prišlo poročilo o junaški smrti drugega sina Ivana.

Ivan Podboj je bil rojen dne 11. novembra l. 1893. V vojsko je odšel dne 2. avgusta l. 1914. Služil je kot rekrut pri 7. topničarskem polku v Ljubljani,

potem je pa odšel z rezervno baterijo, ki je bila prideljena 25. top. polku.

Padel je dne 10. novembra l. 1914. in je pokopan na vaškem pokopališču v Tučepiju, pol. okraj Jaroslaw v Galiciji.

* * *

Ivan je bil najmlajši in po smrti brata Štefana edini sin Štefana Podboja iz Adamovega. Spomladi l. 1914. je bil potrjen v vojake. Od doma v vojsko je šel istočasno kot njegov brat Štefan. Dne 16. oktobra je prvič in zadnjič pisal z bojnega polja, da streljajo že dva dni, zakopani v strelskih jarkih, in da padajo granate blizu njih, da pa vendar še ni nobeden ranjen pri bateriji. Prosil je, da naj se zanj moli.

Dva dni po smrti so prejeli to pismo stariši. Priložen je bil listič, ki je naznanjal njegovo smrt.

Ivan je bil član Marijine družbe in Orla. Že iz otroških let je imel posebno veselje do vojaštva. Ko je odhajal na bojišče, je bil izredno pogumen in vesel.

Sedaj pa ga krije črna zemlja gališka kot njegovega brata Štefana. Ti, zemlja gališka, koliko slovenske krvi si že popila!

† Anton Mivšek.

Rojen je bil dne 4. junija l. 1893. v Pešati v ugledni Lukovi hiši. Meseca oktobra l. 1912. je šel prostovoljno k

vojakom in je služil pri pešpolku št. 17 6. stotnija. Dosegel je šaržo desetnika.

Padel je v bitki pri Wolcza dolna v Galiciji dne 25. oktobra l. 1914.

Njegov gospod župnik nam je poročal: »Zelo zmožen in vrl mladenič. Načelnik Orla v Št. Jakobu ob Savi, društveni tajnik in cerkveni pevec. Dasi še mlad in le preprost delavec je bil tako varčen, da je imel v hranilnici že lepo vsoto shranjeno. Poslovil se je od staršev, bratov in sester z besedami: »Ne žalujte, saj grem v vojsko za domovino!«

To je najlepše spričevalo od njegovega duhovnega voditelja.

* * *

Njegov brat Ignacij mu je napravil v spomin pesmico, v kateri pravi med drugim:

Mlad tako, si nas moral zapustiti,
mlad tako, si moral kri preliti.
Do zadnje kaplje zvest si bil cesarju,
si zvesto služil svojemu gospodarju.
Ah, ljubi brat, upi Tvoji so strti,
umreti moral si junaške smrti . . .

† Ivo Šijanec,

četovodja poljskega topničarskega polka št. 7, je umrl dne 26. oktobra 1914. v

rezervni bolnišnici v Novem mestu v Galiciji vsled pljučnice, katero si je na-

kopal na severnem bojišču. Rojen je bil dne 26. decembra 1892. v Mekotnjaku pri Ljutomeru na Štajerskem. Kot učenec je vstopil leta 1906. v veletrgovino Jos. Brusa v Dol. Logatcu. Takoj, ko je dovršil učno dobo, je tudi pristopil takrat ustanovljenemu »Katoliškemu izobraževalnemu društvu« in k telovadnemu odseku »Orlu«. Vsled njegove pridnosti in marljivosti je bil kmalu izvoljen pri »Katoliškem izobraževalnem društvu« za društvenega tajnika. Odslej se je še z večjo vnemo oprijel javnega društvenega življenja. Njegova zasluga je ustanovljeni »Dramatični odsek«, ki je bil za izobraževalno društvo neobhodno potreben. Bil je tudi izvrsten govornik. Pred vsem je bil sovražnik alkohola, ob vsaki priliki nas je opominjal: Bodite trezni in varčni! Obenem je bil predsednik logaškega okrožja »Orlov« in podpredsednik domačega odseka »Orla«. Lep zgled je bil tudi mladeničem v verskem oziru; zahajal je redno mesečno k mizi Gospodovi in si tako pripravljaj pot v večno življenje. Počivaj mirno v daljni tujini!

† Anton Ovsenek.

Zopet eden iz vrst Orlov.

Rojen je bil 24. septembra l. 1885. v Trziču na Gorenjskem. Po poklicu je bil črevljar. Pri vojakih je služil pri 27. domobranskem pešpolku.

Padel je na sveti večer in je pokopan v Karpatih.

O njem piše njegov g. župnik: »Bil je član društva sv. Jožefa in telovadnega odseka. — Vrl, krščanski mladenič!«

DROBIŽ.

Oslepel v vojski. Polkovni zdravnik je v vojaški bolnici izvršil operacijo. Imel je pred seboj žalosten slučaj: Vojaka je krogla zadela od strani po sredi obraza in mu šla skozi oba očesa. Po operaciji so dali ranjencu obvezo čez glavo. Vojak se vzbudi iz narkozne omočice. Čvrst fant kmetski je tam doli iz ogerske ravnine. Z roko seže čez obraz in zadene na obvezo zavito čez oči. »Gospod zdravnik, ali je šlo po sreči? Ali bom videl? Za božjo voljo, za kaj ne odstranite obveze iznad oči! Saj malo jo odmaknite, da se mi bo posvetilo. Nočem, da bi bil slep; rad bi zopet videl domačo hišo, rad bi videl svojo drago mater...«

Zdravnik ne ve, kaj bi odgovoril, on ni mogel vojaka pripraviti do operacije, kakor z upanjem, da morda še kedaj spregleda. Kako naj revežu sedaj pove resnico! Marsikaj je zdravnik že videl, marsikaj skusil pri bolnikih in ranjencih in precej utrjeno je imel kožo, toda temu mladeniču naravnost povedati, da nikoli več ne bo videl božjega solnca, tega vključ s svoji hladnokrvnosti ni mogel storiti. Že je hotel, a beseda mu je zastala v grlu. Zbal se je, da razburi vojaka in da se dvigne vročina in da bi bilo celo njegovo življenje v nevarnosti. Zadovoljen je bil zdravnik sam seboj, da se je domislil tehtnega vzroka, da ne more z resnico na dan. »Varga — tako se je pisal vojak — le miren bodi; operacija je šla po sreči.« — »Ali bom videl? Ali se bom radoval lučic ob jasliah o Božiču. Videti hočem, moram? — reče seže čez obvezo, toda ali ni vse prazno...«

Zdravniku je bilo, kakor bi ga nekaj dušilo in zajecjal je: »Varga, le upaj, vse bo dobro!«

In od tega dne je bilo v bolnici veliko vprašanje, kedo naj pove ubogemu vojaku, da je oslepel. Kmalu nato pride v bolnico preprosta kmetska ženica s culico v roki. Od daleč je prišla, zato je morala tudi sinu nekaj prinesiti. Po mnogem povpraševanju je zvedela, da leži bolan v tej bolnišnici v Budapešti. Ali moj sin veliko trpi, ali je živ. Ah, pravi,

če je tudi brez rok, ali brez nog ali če je slep, samo da je živ!

Vsem v bolnici je odleglo. Zdravnik materi pove, kaj je s sinom in jo naprosi, naj mu ona pove, da je izgubil oči. Zavrtelo se je ubogi materi in skoraj da ni omahnila na tla. A ko je prišla k postelji, bila je junaška žena mirno-vdana. »Istvan ali me poznaš?«

»Mati, mati!« zavpije vojak in se oklene matere s tako silo kakor se je oklepel kot otrok v njenem naročju.

»Spoznal si me sinko, slišal si me, s srcem si me zagledal sinko moj. Tudi zanaprej se bova gledala s srcem. Ne obupaj. Tudi če sam ne boš videl, z mojimi očmi boš gledal, ki bodo zate gorele noč in dan, in božje oko bo blestelo nad nama.«

Zakričal je Varga v divjem bolu in hotel se je iztrgati iz materinih objemov, a mati ga je nežno a krepko držala in poljubila na obvezo čez oči. — Pomiril se je, bil je vreden sin svoje matere. Mati je videla njegov obup, a vidi naj ga samo enkrat.

»Mati, bodite mi tudi zanaprej moje oko, kakor vedno do zdaj.« — Zdravnik je potolažil oba, da bo država skrbela za sina. —

Njega ni. Odšel je in ni ga več doma. Lep fant je bil, postaven dečko, da ga ni imel sebi enakega tri fare naokoli. Lepo zraščeni udi, rdeča lica, pravilna hoja: res malo takih. Pa kaj telesna lepota! Lepa cvetka se tako rada obleti. Pade nanjo strupena slana in cvetka povesi glavico. Pride hudobna roka, jo utrga in cvetni listki ovenejo. Obišče te bolezen, lepota gine, pridejo jesenska leta in ti orjejo nelepe brazde po obrazu. Prava, edino lépa je dušna lepota, neomadeževan in kremenit značaj. Tudi ta lepota ga je obdajala. Pogledal si mu le v lepe, modre oči, pa ti je prisiljal iz njih žar njegove kristalno čiste duše. In če si širje odprl srce in si vanje pogledal, kolika krasota si ti je odkrila. Ne meneč se za slabe zglede tovarišev, se je ohranil čistega pred

Bogom in pred ljudmi, tako da so imeli fantje v njem zrcalo, ki jim je kazalo, kakšni naj bodo. Fantovske razposajenosti in nerodnosti so mu bile tuje. Ljubil je domači kraj, rodno hišo, gorel v ljubezni do blagih roditeljev. Kako pridno je varčeval, še bolj pridno delal! Treznost njegova je bila splošno znana. S kolikim veseljem je zahajal v društvo! Ni se sramoval cerkve in molitve. Pri procesijah je šel prvi, kjer je mogel pokazati svojo močnost. Ali se vam ne prikupi na prvi pogled! Ali bi ga ne imel vsak izmed vas rad kot prijatelja!

Odšel je v vojsko! Bilo je tisto pomembno, pa usodno nedeljo, ko je obhajalo dolensko moštvo svoj praznik na evharističnem shodu na Zaplazu. »Fantje, koliko vas pojde? To je vaš dan; kaj takega ne boste kmalu doživeli. Pokazati se moramo. Blizu je, lepa cesta pelje gori. Našli boste ondi nebroj tovarišev od vseh plati. To vas bo poživilo. Ne torej zaostati za drugimi!« Sli smo skoro vsi, in tudi on je bil zraven. Nebo je začelo rositi droben dež. Slabo znamenje, so menili nekateri. A bili smo vseeno dobre volje, češ: to je znamenje božjega blagoslova. Pa takrat so uganili prvi. Po poti pridrvi voz in gospodje, ki so se vozili, nam kličejo: »Fantje, vojska! Tu imate list, berite!« Že smo držali bel list v roki in brali. Nekaj nam je stisnilo srce. Kar sape je primanjkovalo. Marsikomu je začelo srce burno utripati in že smo se videli tam pred sovražnikom, morilno cev v roki in smrt pred seboj.

Od daleč nas pozdravljajo božjepotni zvonovi. O ubrani, za nas mili glasovi, kako rado vas posluša naše uho. Žal, morebiti zadnjikrat. Pravo veselje je zginilo z gore. Le molili smo in prosili pomoči in varstva Marijo in Njega, ki čuje nad oblaki. Pa še to ne dolgo. Brzi sel prispe z novico: Takoj domov, fantje, in čez par ur v vojske! Tudi on je prišel z drugimi po slovo. »Cesar me kliče. Iti moram. Z Bogom! Da bi se le še videli! Molite zame! Z Bogom!« — »Pa pojdi, zlata duša! Bog s teboj in Marija naj te čuva! Bodi miren! Dobri Bog ne bo pripustil, da bi kdo strl tak kristal. Ne boš pozabljen. Spominjal se te bom pri najsvetejši daritvi in tudi sicer v molitvah. Ostani zvest Bogu in cesarju ter se kmalu vrni! Res škoda bi bilo, če bi ti pretrgala kruta vojska nit življenja. Če tebi kedaj bi zvonilo, še meni oko bi rosilo.«

In je odšel in se še ni vrnil. Ni ga samera, ni o njem poročila, kakor ga je najti o drugih vojakih. Ves čas nič, vsa poizvedovanja brez uspeha.

Kje je? Se li bojuje v vojni vrsti že ves čas od začetka? Težko. Malo je pač takih, ki bi vztrajali še od prvega zdravi in nepoškodovani. Najbrž tudi njega ni med njimi. Kje pa je? Ga je li ujel sovražni vojak in ga odvedel v sramotno suženjstvo. V ujetništvo? Ne verjamem. Preveč je držal nase, da bi se pustil ujeti. Da bi bil on odložil svetlo puško in se uklonil sovražnemu jarmu! Ne morem verjeti. Pa, znabiti so ga ujeli sovražniki iz zasede ali pa nepričakovano, ko je ležal ranjen na bojišču. Mogoče. Znabiti sedaj žaluje tam v daljni Sibiriji, tresoč se mraza, brez prijatelja, zapuščen od vseh, brez pomoči, ne vedoč, kdaj bo rešen, če mu bo sploh še dano,

da bo mogel še enkrat pozdraviti domačo zemljo. Če je to res, o vztrajaj, vztrajaj! Prišel bo tudi zate čas rešitve. Zvezdi večernici naročam, naj te pozdravi, naj se ti smehlja vsak večer na jasnem nebu, kot hranilka prihodnje sreče.

Strašno! Kaj me nadlegujete mračne, črne misli! Bežite proč! Nočete! Kaj pa če se je preselil on iz vojske v večni mir! Kaj pa, če tudi on sniva smrtno spanje sredi tovarišev tam v daljni gališki zemlji! Kaj pa, če raste na širni poljani iz gomile lesen križ, ki je na njem njegovo ime napisano! Morebiti išče še njegov duh pokoja, ker ne počiva truplo v domači zemlji in toži s pesnikom:

»Težko, težko mi po vas je mati,
da ne morem mirno v grobu spati.«

Ni mogoče. Saj je bil priden fant, kako naj bi bil dobri Bog kaj takega pripustil? A, žalostna nam usoda: ravno najboljši tako radi obleže na bojnem polju. Morebiti ga je Bog tako rad imel, da ga je poklical k sebi, boječ se, da bi se čisto mladeničevo srce ne skalo, če bi še ostal na svetu. O potem tudi jaz vzkliknem, kakor je klical kralj David goram Gelboe, kjer so padli v boju najboljši njegovi junaki: »Gore gališke, ne padli posihmal na vas ne rosa, ne dež, ne bodite njive za prvinu, ker tukaj je bil stran vržen ščit hrabrih... Kako so padli junaki v boju... Žalujem zaradi tebe, brat moj, prelep in ljubeznjiv... Kakor ljubi mati jedinega sina, tako sem te ljubil jaz. Kako so padli močni, in je zdrobljeno vojno orožje!«

Kje je torej! Povejte zvezde, ve neme priče ljutega boja! Povejte hladni vetriči, ki ste pripluli z vshodnih dežel! Zastonj prosim, zaman čakam. Vsi drugi so prišli, ali so droben list poslali, le: Njega ni, njega ni, njega od nikoder ni.

A—h.

Plug je zamenjal s peresom. Bil je rojen na Finskem v okraju Glivieska dne 18. septembra l. 1827. Pietari Päivärintia. Čudno ime to.

Njegovi starši so bili dninarji in so imeli štiri otroke, katerih najstarejši je bil Pietari. Starši sami so ga naučili pisati in brati. Otroci so bili zelo strogo vzgojevani in za vsak prestop strogo kaznovani. Dokler so bili starši zdravi so zaslužili dovolj za preživljanje družine, toda zmerom pa ni bilo tako. Zboleli so in med njih boleznijo je moral mali Pietari mnogokrat beračiti s solzami v očeh in pol bolesti v srcu.

Od svojega desetega leta pa je Pietari sam si služil kruh pri tujih ljudeh. Ko je bil star 22 let se je oženil z revno kmečko deklico in si kupil kos gozdnate zemlje. Tukaj je živel štiri leta, ker pa je imel lep glas, je bil poklican za cerkvenika in kornega pevca v Alaviesko. Čez nekaj let pa je dobil enako službo v svojem rojstnem kraju.

Že od svoje zgodnje mladosti je kazal mnogo veselja do knjig. Ko je še služil pri tujih ljudeh si je kupoval knjige in častnike in ko se je oženil, se je veselje do knjig pri njemu še pomnožilo, dasi mu je šla trda za življenske potrebščine. Zelo je tudi ljubil svoj narod in se zanimal za vsak njegov napredek.

Največ pa se je zanimal za lepe knjige. V prostem času je pisal tudi dopise za časopise.

V poletju l. 1867. pa mu je prišla misel, medtem ko je oral na polju, da bi začel pisati povesti in druge stvari. Napisal je svoje prvo delo »Dogodki iz velike vojske«, katero je bilo še tisto leto natisnjeno.

L. 1876. si je zlomil nogo in je moral biti delj časa v postelji. Ko je toliko okrevail, da je mogel v postelji sedeti, je začel pisati »Moje življenje in dogodki iz družinskega življenja«. To delo je založila finska družba za ljudsko prosveto. V tem času je bil star že 50 let. Od

tega časa je zelo pridno pisal in izdal več sešitkov »Slik iz življenja«.

Njegova dela so med njegovimi rojaki zelo priljubljena. Prestavljena pa so tudi na druge jezike.

Ta znameniti mož je bil l. 1882. tudi zastopnik kmečkega ljudstva v finski državni zbornici.

Kot je zanimivo njegovo življenje, tako so tudi zanimive njegove preproste, iz ljudskega življenja povzete povesti. Nekaj krepkega, jasnega je v njih, kot je bilo krepko in in jasno njegovo življenje.

ORGANIZATORIČNE VESTI.

Ali skrbite, da bodo dobivali Vaši bratje, ki so v boju, pozdrave od Vas s tem, da jim pošljete našo »Mladost«. Gotov jim bodo ti pozdravi vzbudili lepe spomine. Dokazi jim bodo, da še živimo in se gibljemo, kolikor je pač v sedanjem času mogoče.

Ranjenim Orlom po bolnišnicah bo »Mladost« gotovo razvedrilno čtivo. Naznanite nam naslove, ako sami ne morete pošiljati preskrbeti, in naše upravnništvo bo radevolje in brezplačno pošiljalo list v bolnišnice.

Prosimo: Pošiljajte nam pisma, ki jih pišejo Orli iz bojnega polja, bolniš-

nic ali ujetništva. Pisma po porabi vrnemo.

Najlepši spominek padlemu Orlu bo gotovo lepo napisan življenjepis. — Skrbite, Orli, ki ste doma, da ga postavite padlemu bratu s tem, da ga nam pošljete, in mi ga bomo priobčili v »Mladosti«. Smatrajte to za Vašo častno dolžnost!

Položnice smo položili prvi letošnji številki. Prosimo, da se naročniki istih poslužijo in nam vpošljejo naročnino. Dvojno težko je to letos prositi, toda mora biti. Orli, storite tudi v tem oziru svojo dolžnost!

VOJAŠKI POKLIC.

Vojaki!

Na zapoved našega presvetlega cesarja in kralja ste prišli te dni pod zastavo, da tu vršite vojaško službo. Radi tega je nastala v vašem poklicu velika izpremema, ki se ne izraža samo v izpremambi obleke in v opasanju orožja, ampak v izpremambi vsega vašega življenja.

Eden je pustil plug na polju, drugi je ostavil sekiro v gozdu in kladivo, tretji je vrgel pero v stran, četrti je zopet zapustil parni stroj itd., vsi pa ste zamenili orodje mirnega dela s puško in sabljo, svojo navadno suknjo s cesarsko suknjo. Gotovo doprinašate s tem narodu in državi veliko žrtev, toda ta žrtev je neizogibna in žrtvovati se v korist narodu in državi je dolžnost vsakega državljana. Vsaka država, ki hoče varovati svoje svete pravice in svetinje domovine, rabi vojsko. Zato

vas je poklical naš najvišji poveljnik, vi pa ste kot zvesti in vdani državljani prihiteli pod orožje. Vojska je bila vedno na svetu in ostane tudi, dokler bodo živeli ljudje. Vzrok vojsk je izvirni greh, ki je s kruto silo vcepil strup požljivosti človeški naravi. Vsled tega greha se je zasvetil ognjeni meč v roki angela, ki je zapodil Adama in Evo iz raja. Počenši že od Abrahama, kateri je s 380 izurjenimi hlapci pri Hobi premagal svoje silovite sovražnike, ni bilo še naroda, ki ne bi bil obiskan od vojske. Da, ko bi dosegli vsi oni vrhunec npravne popolnosti, katerega nam je označil Ustanovitelj naše svete vere, bi seveda ne potrebovali orožja in nepotreben bi bil vojaški stan, ne vzdignil bi se narod zoper narod in ne bila bi več potrebna šola vojskovanja. Toda naše življenje je vedno trajajoči boj, kakor je stalen prepir v naravi, ki je

prokletstvo greha. Večno trajni mir, o katerem se danes piše in govori, je le pobožna želja, so le sanje.

Ko je sv. Janez, predhodnik Gospodov, v puščavi pridigoval pokoro, so prihajali k njemu Judje od vseh strani, da bi ga videli in poslušali njegov govor. Kakor nam sveto pismo pripoveduje, so prišli tudi vojaki k temu od Boga poslanemu možu ter vprašali: »Kaj naj storimo?« Sveti Janez jim ni odgovoril: »Vaš stan je poklic hudodelcev, roparjev in klatežev, če hočete priti v nebeško kraljestvo, potem vrzite morilno orožje od sebe, odložite svojo monturo in pokorite se.« Ne, tako se niso glasile njegove besede, ampak od Boga razsvetljeni mož je navdušil vojake z besedami: »Bodite zadovoljni s svojo plačo, to se pravi, bodite zvesti svojemu poklicu in izpolnjujte natančno dolžnosti svojega stanu.«

Da, celo naš Zveličar, ki se proslavlja kot kralj miru, je rekel svojim učencem: »Ko boste slišali o vojski in o vojaških sodih, ne vznemirjajte se, ker se to mora zgoditi,« in potem nadaljuje: »Ne mislite, da sem prišel, da bi prinesel mir na zemljo, prinesel sem meč«. Njegovi božji poslanci, kateri so oznanjevali pri njegovem rojstvu v Betlehemu mir, niso opustili omeniti pogoja, pod katerim je mir mogoč... namreč dobra in sveta volja. Dokler so pa ljudje brez svete volje, dokler so celi narodi, ki pretijo razvoju in blagostanju sosednje države, takoj dolgo mora tudi vsaka država imeti vojake, da lahko zavrne sovražne napade o vsakem času, oziroma da prepreči v obče sovražni napad in na ta način vzdržuje mir. Braniti ta mir, je glavni namen armade. Armada je ščit in moč monarhije proti zunanjim sovražnikom ter trdna zaslomba prestola in porok postavnega reda v državi. Bedak bi bil oni vojak, kateri bi mislil, da njega kot posameznika ne brigajo te splošne stvari. Kajti vojak, ki brani cesarja, domovino in sveto vero, brani tudi svojo čast, svoje premoženje, svoje blagostanje svoje življenje in ščiti sebe, svoje domače in vse svoje državljane.

Ko stoji hrabri vojak na straži, bodisi ob meji, bodisi ob kakih važnih vojaških postojankah v notranjem, med tem morejo bratje mirno obdelovati očetovsko njivo, med tem lahko

vijejo njegove sestre vence k veseli poroki, brez strahu mirno daruje duhovnik na oltarju nekrvavo daritev svete maše in opravlja svoje molitve, spremlja trgovec brez nevarnosti blago na svoj dom in popotnik neustrašeno nadaljuje svojo pot, tolažeč se z dejstvom, da vojak brani mejo, cesto in pota pred sovražniki.

Sveta, častna dolžnost pa je posvetiti domovini svoje najboljše moči mladosti. Vi niste prvi, ki spolnujete to sveto dolžnost. Milijoni so jo izpolnjevali pred vami, ne godrnjaje, ampak z veseljem, da, celo življenje so žrtvovali, zavedajoč se svoje svete dolžnosti. Da nadomestijo druge tovariše, ki so častno služili ter se po dovršeni službi vrnili nazaj k domačemu ognjišču, za to ste prišli vi.

Vojaki! Ponosni bodite, da pripadate naši slavni vojski, in samozavestni, da so vas uvrstili med vojake, to je v oni stan žrtvovanja, ki ga sveta Cerkev imenuje službo božjo. Lepo pravi bavarski knez Maks v svojem navdušenem govoru pred osvojitvijo Belgra: da: »Karkoli more duh človeški vzvišene izmisliti in ustne človeške velikega izgovoriti, je že zapopadeno v besedi »vojak«, zato izvršujte svoje dolžnosti, svesti si svojega vzvišenega poklica«. Zakaj bi torej ne bili zadovoljni s svojim stanom, katerega vzvišenost in krasota je tako velika, zakaj bi ne bili navdušeni in goreči, da pripadate takemu stanu, čegar cilj, naloga in vzori so tako veličastni? Kdor misli, da v vseh drugih stanovih samo rožice cveto, le v njegovem ni drugega kot osat in trnje, tisti se moti in slepi samega sebe. Vsak si naj zapomni znani stari izrek: »Vsak stan ima svoje veselje in vsak stan tudi svoje težave, uživaj, kar ti je Bog naklonil, pogrešaj, česar ni-maš«. Naravno je, da vojaški stan ni vedno prijeten, posebno v začetku ne, dokler se vojak ne privadi. S častjo vojaškega stanu so sicer združene različne težave, vendar tako huda le ni vojaška služba, kakor jo morda opisujejo mlačni in nezadovoljni vojaki. Da je lepše doma, to je umevno. Vojašnica ni mesto za zabave in razveseljevanje, temveč celo zdravišče za mnoge svoje glavne in neredne mladeniče. Vojašnica je šola vtrjevanja, kjer se duh in telo morata pripraviti za slučaj voj-

ske. Niste poklicani, da bi par let prav ugodno živeli, ampak poklicani ste, da izvršujete svojo dolžnost brez ozira na to, ali vam je prijetno ali zoprno, lahko ali težko.

Naš službeni predpis pravi: »Vojak naj prenaša pomanjkanje in težave vsake vrste z moško vztrajnosijo, največ, da so neprimljive v življenju vojaka večkrat neizogibne«. Prepričali se boste, da so napor službe v mirnem času primerni z napor ob času vojske le senca. Pomislite samo, kakšno trpljenje in kake napore so prestali naši dedje in očetje. Pomislite na zmage Evgena Savojskega, nadvojvode Karla, Radeckega in drugih slavnih bojnikov. Solnčna Italija, bojna polja Češke, Bosne in Hercegovine; vse je namočeno z junaško krvjo naših očetov.

Znano vam je morda, da so si vladarji in najvišji poveljniki armad zbirali svoja gesla, svoje posebne besede, ki so jih rabili zlasti takrat, kadar je pretila velika nevarnost skupni domovini. Tako beremo v zgodovini, da je imel rimski cesar Sept. Severus geslo: »Delajmo!« Klavdij: »Maščujmo se!« Cesar Pertinaks: »Bojujmo se!« V križarskih vojskah se je glasilo geslo: »Bog hoče!« Naš presvitli cesar in kralj pa si je izbral za splošno geslo, rekel bi skoraj za bodrilno in krepilno sredstvo besede: »Z združenimi močmi!«

Vi pa si zapišite to geslo v svoja srca in nikoli ga ne pozabite, temveč naj sveti pred vami kot bliščeča zvezda za časa službovanja pri vojski. V knjigi kraljev stoji zapisano to geslo in umirajoči David ga je dal svojemu sinu Salomonu, veliki vojskovodja Mojzes je pričel z njim svoje zadnje povelje na ljudstvo. Ezehiel je bodril z njim svoje čete, to geslo doni in se razlega po svetih knjigah stare in nove zaveze, kjerkoli je govor o bojnih četah, in se glasi: »Bodi srčen in trden, ne boj se in ne plaši se.«

Vojaki! Bodite močje od nog do glave. Ne ozirajte se nazaj, ampak neustrašeno in pogumno naprej; že takoj danes pogumno na delo, da premagate prve skušnjave.

Vojskovodji kralju Filipu makedonskemu sta morala vsako jutro dva vojaka za klicati: »Filip, spomni se, da si mož!« Zvečer pa sta ga morala vpra-

šati: »Filip, ali nisi pozabil, da si mož?«

Vojaki, da bo naša armada stalno čislana in neomadeževana, hočemo paziti, kamorkoli se obrnemo, zlasti na to, da si pridobimo čist pravih mož in slavo bogoljubnih kristjanov. Bojujmo se z Bogom za prestol in domovino! Bojujmo se po besedah božjega Zveličarja, kateri je učil svoje izvoljeno ljudstvo: »Dajte cesarju, kar je cesarjevega in Bogu, kar je božjega!«

* * *

Te krasne vrste je napisal č. g. V. Rozman, vojaški kurat, ki je padel v Galiciji pri Lvovu, za knjigo »Krščanski vojak«.

Objavili smo jih, ker je sedanji čas, ko je poklicanih zopet mnogo mladih fantov v vojake, za ta krasna premišljevanja zelo primeren.

SLOVSTVO.

»Svetovna vojska«. Šesti sešitek, z zelo bogato vsebino, ki nudi mnogo izvirnih poročil slovenskih fantov, je ravno izšel. Tudi sedmi sešitek bo nadaljeval s popisom bojev med avstrijskimi in ruskimi četami. V njem bodo objavljena zelo zanimiva — ponajveč izvirna, deloma pa tudi najmarkantnejša, iz slovenskih dnevnikov in tednikov posneta — pisma slovenskih vojakov, ki so se in se še bojujejo v Galiciji. Pisma Kranjcev, Štajercev, Korošcev, Goričanov in Primorcev so zanimivo zbrana, tako da nudi sešitek jasno sliko o trpljenju in junaštvu slovenskih vojakov v Galiciji. Pa ne samo to! Iz pisem gleda ljudska duša in silno zanimivo je iz psihološkega stališča samega prebirati te vrste, napisane mnogokrat sredi bojnega meteža. Jako čudovito se tu strinjajo sodbe posameznikov o včasih navidezno malenkostnih stvareh: kako sodijo v Galiciji o vohunih, o Rusih in o svojih tovariših. Ta sešitek bo lep dokument slovenskega junaštva. Prihodnji sešitek pa bo prinesel životopis padlih slovenskih junakov. Kmalu nato bo prinesla »Svetovna vojska« tudi že obljubljen zemljevid evropskih bojišč v slovenskem jeziku; ta zemljevid bo nudil še mnogo več, kakor se je prvotno poročalo in se bo zato zaračunal naročnikom »Svetovne vojske« posebej z 1 K in se ne bo štel v sešitke. Sam zase kupljen bo pa veljal zemljevid 3 K. — »Svetovna vojska« se naroča v **Katoliški Bukvarni v Ljubljani**.

Svetovna vojska. Sedmi sešitek je ravno izšel in nadaljuje s popisom bojev med avstrijskimi in ruskimi četami. V njem so objavljena zelo zanimiva — ponajveč izvirna, deloma pa tudi najmarkantnejša iz slovenskih dnevnikov in tednikov posneta — pisma slovenskih vojakov, ki so se in se še bojujejo v sloje enako zanimiva, vzgojna in poučna tako Goričanov in Primorcev so zanimivo zbrana.

Tako, da nudi sešitek jasno sliko o trpljenju in junaštvu slovenskih vojakov v Galiciji. Pa ne samo to! Iz pisem gleda ljudska duša in silno zanimivo je iz psihološkega stališča samega prebirati te vrste, napisane mnogokrat sredi bojnega meteža. Kako čudovito se tu strinjajo sodbe posameznikov o včasih navidezno malenkostnih stvareh; kako sodijo v Galiciji, o vohunih, o Rusih in o svojih tovariših. Ta sešitek bo lep dokument slovenskega junaštva. Prihodnji sešitek pa bo prinesel životopise padlih slovenskih junakov. Kmalu na to bo prinesla »Svetovna vojska« tudi že obljubljeni zemljevid evropskih bojišč v slovenskem jeziku; ta zemljevid bo nudil še mnogo več, kakor se je prvotno poročalo in se bo zato zaračunal naročnikom »Svetovne vojske« posebej z 1 krono in se ne bo štel v sešitke. Sam zase kupljen bo pa veljal zemljevid K 3.— »Svetovna vojska« se naroča v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Naročnike »Svetovne vojske« opozarjamo, da je s šestim sešitkom, ki smo ga razposlali še sredi meseca januarja potekla naročnina za prvo četrtletje in jih prosimo, da nam takoj pošljejo naročnino K 3.— za drugo četrtletje, ker bi morali sicer vstaviti pošiljanje. Drugo četrtletje, ki bo prinašalo poročila iz srede bojnega meteža, se bo čitalo še z mnogo večjim zanimanjem, posebno ker se je uredništvu posrečilo dobiti zveze z mnogimi bojevniki. Enemu sešitku drugega četrtletja bo priložen tudi zemljevid, ki bo nudil še mnogo več, kakor se je prvotno poročalo. Ker bi morala pa vsled zemljevida dva sešitka »Svetovne vojske« odpasti, smo se na željo naročnikov odločili zemljevid naročnikom po znižani ceni posebej zaračunati. Za naročnike »Svetovne vojske« bo veljal zemljevid samo K 1.—. Sam zase kupljen bo pa veljal zemljevid K 3.—. Naročnikom »Svetovne vojske« bomo z zemljevidom poslali poseben račun in položnico za K 1.—. Katoliška Bukvarna v Ljubljani.

H. Sienkiewicz: »V pustinja in puščavi«. Roman iz Mahdijevih časov. Cena 2 K 80 vin., v platnu vezan 33 K 90 vin., se dobiva v Katoliški Bukvarni v Ljubljani.

Sienkiewicz je pač tako znan kot najslavnejši poljski in sploh eden prvih svetovnih pisateljev, da je odveč na tem mestu o tem govoriti. Kdo ne pozna njegovih romanov »Quo vadis«, »Potop«, »Brez dogme« itd., ki so prestavljeni v vse svetovne jezike in so njegovo slavo takorekoč v opletu raznesli po celem svetu.

Roman »Skozi puščavo in puščavo« pa je najmišljivejša Sienkiewiczova povest: za vse sloye enako zanimiva, vzgojna in poučna tako za mladino kakor tudi za odraslega človeka, za preproste stanovce, kakor izobraženca, vsem bo enako ljuba, vsem popolnoma razumljiva in preprosta. — Kaj tako lepega zna vstvariti le silni duh Sienkiewiczov.

Roman je silno lahko, a izredno privlačno čtivo, ki nas naveže na se z neodoljivo silo; torej berilo, kakršno si poželimo za zabavo ob urah počitka.

Vooditelj v srečno večnost. Molitvenik. Spisal Anton Mrkun, župnik. Drugi natis. Cena z rdečo obrezo K 1, šagrin zlato obrezo

K 2, fino vatirane platnice K 2.60, najfinejša teletina K 3.50. — Zaradi priljubljene vsebine in priročne lepe oblike se je že prvi natis tega molitvenika tako priljubil, da je bilo spraševanje po drugem natisu vsesplošno. Nov natis presega glede na svojo zunanjo opremo in priročnost vse druge slovenske molitvenike; zadovoljil bo vsakega, ki si je želel lep in priročen molitvenik s primerno vsebino. Oblika je zares lična, velikost in debelina sta med seboj v tako prijetnem razmerju, da si ugodnejše oblike za molitvenik ne moremo želeli.

Kraljica sv. rožnega venca v Pompejski dolini. Natis dovolil kn.-šk. ordinariat v Ljubljani dne 21. avgusta 1913, št. 3464. Str. 48. V Ljubljani 1914. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 20 vin. — Znano je iz cerkvene zgodovine, kako je molitev sv. rožnega venca že večkrat izprosila krščanskim vojskam slavno zmago. Očiten zgled za to je zlasti pomorska bitka pri Lepantu dne 7. oktobra l. 1571., ko je po številu veliko manjše krščansko brodovje odvezlo sovražniku nad 200 ladij. Ves krščanski svet je tedaj pripisoval zmago priprošnji Marijini, ker so isti dan rožnovenske bratovščine v Rimu v procesijah prosile Boga za zmago nad sovražniki. Rabo tolikrat preizkušene krščanskega orožja — molitve sv. rožnega venca — je posebno pospeševal Leon XIII. s svojimi okrožnicami. Poleg papeževih enciklik pa so tudi čudežni dogodki, ki so se dogajali v dolini pri Pompejih, veliko pripomogli, da se molitev sv. rožnega venca tako zelo širi dandanes. O imenovanih čudežnih dogodkih nam obširneje poroča navedena od ljubljanskega kn.-šk. ordinariata potrjena knjižica. Vsem prijateljem sv. rožnega venca bo jako dobrodošlo berilo.

»Romarica«. Povest iz naroda. Spisal M. Buol, poslovenil o. Veselko Kovač. Založila Katoliška Bukvarna. Cena 1 K 20 vin., za vezan in 1 K 60 vin. za vezan izvod.

To je povest, ki se bo v kratkem med narodom tako oživela, da jo bodejo babice svojim paznim vnukom pripovedovale v dolgih zimskih večerih, sedeč ob gorki peči.

Povest je posneta po resnični zgodbi in več oseb, ki v nji nastopajo, je še med živimi. Micka, hči premožnega kmeta, je podvržena strašni bolezni — meče jo namreč božjast. Svojo bolezen skriva pred vsakim in radi nje odreče svojo roko mizarju Kandidu, ki jo snubi, četudi ga ljubi.

Polna zaupanja se slednjič zateče k Devici Mariji ter se napoti peš iz Tirolskega na slovečo božjo pot sv. Višarje, kjer jo Marija reši strašne bolezni.

Povest je pa prepletena še z mnogimi zabavnimi in zanimivimi dogodki, ki blagodejno vplivajo na bravčevo srce in duh.

Knjigo, ki se dobi in naroča v Katoliški Bukvarni, vsem kar najtopleje priporočamo. Naše ljudstvo naj poseže po tem lepem, človeško srce oplemenujočem čtivu.

Prihodnja številka »Mladosti« izide točno dne 10. aprila. Rokopisi naj se nam pošljejo do 20. t. m.